

KVLO

www.kvlo.nl

KONINKLIJKE VERENIGING VAN LERAREN LICHAMELIJKE OPVOEDING

LICHAMELIJKE OPVOEDING

4

Jaargang 96

28 maart 2008

TOPIC OLYMPISCHE SPELEN

'VERANTWOORD' BEWEGINGSONDERWIJS

FITKIDS

VERKORT JAARVERSLAG

Peking 2008

Van educatie tot wereldprestatie

Ook voor deze Olympische Spelen is gekozen voor onze turntoestellen. Kwaliteit en productontwikkeling. Al jaren de basis voor ons succes. Van bewegingsonderwijs tot topsport op olympisch niveau!

www.janssen-fritsen.nl

janssen • fritsen

TOPIC

EN VERDE

PRAKTIJK

RUBRIEK

INHOUD

TOPIC

TOPIC: OLYMPISCHE SPELEN

Iedere vier jaar zijn de Olympische Zomerspelen. Zo ook de Olympische Winterspelen. Afgewisseld hebben we dus iedere twee jaar te maken met een Olympisch jaar. Dit jaar is een lespakket samengesteld waarin de Spelen uitgebreid aan bod komen. Ook op internationaal vlak wordt aan Olympische educatie gedaan. Samen met collega's uit Duitsland is een document ontworpen dat is geschikt voor gebruik bij leraren- en trainersopleidingen, waarin de hantering van waarden en normen wordt belicht. In de laatste theoretische bijdrage wordt de zin en de onzin van sportboycots besproken.

In het praktijkkatern een bijdrage waarin de moeder van de (Olympische) sporten, atletiek, prominent kan worden ingezet, ook als er geen goede buitenaccommodatie aanwezig is.

06 | OLYMPISCH LESPAKKET BEIJING 2008 GELANCEERD / *Michelle Westra*

08 | OLYMPISCHE EDUCATIE OP SCHOOL EN BIJ VERENIGINGEN / *Bert Boete, Roland Naul en Christiane Richter*

12 | ZIN EN ONZIN VAN SPORTBOYCOTS / *Wim de Heer*

14 | ATLETIEK VIJFKAMP SEMI INDOOR (1) / *Maarten Massink*

EN VERDER

15 | Aankonding softbalboek

16 | 'Verantwoord' bewegingsonderwijs / *Peter Heij*

20 | Bewegen met plezier: Fitkids / *Marjolein Bolhuis*

44 | De kwaliteit druipt er vanaf / *Guus Klein Lankhorst*

48 | Adventure-educatie in het praktijkonderwijs / *Waldo Oosterhof*

PRAKTIJK

24 | Atletiek vijfkamp semi indoor (1) / *Maarten Massink*

28 | Kijkwijzers*: design in functie van het leren / *Peter Iserbyt*

30 | Voltige: paardensport voor scholen / *Roos Slotje*

32 | Stoeispelen in het Basisdocument onderbouw VO / *Gerie Ten Brinke*

RUBRIEKEN

- 05 | Eerste pagina
- 22 | De IRP-praktijk
- 35 | Afdelingen
- 36 | Van het hoofdbestuur, verkort jaarverslag
- 42 | Registratie
- 49 | Boeken
- 52 | Gelezen
- 53 | Scholing
- 53 | Agenda
- 54 | Laatste pagina

FOTO OMSLAG: ANITA RIEMERSMA

FOTO OMSLAG PRAKTIJKKATERN: MICKY LUIJNGE

SAMEN HEBBEN WE
DE MOGELIJKHEID
OM **SCHOLIEREN EEN
GEZONDERE LEVENS-
STIJL** TE BIEDEN.

Bij steeds meer scholen voor middelbaar onderwijs wordt fitness geïntroduceerd binnen het vak LO. Leerlingen kunnen zo kennis maken met kracht- en cardiotraining en worden zich meer bewust van het belang van bewegen en het effect daarvan op de gezondheid.

Life Fitness introduceerde onlangs de Circuit Series die ideaal is voor gebruik op scholen. Compacte krachttrainingstoestellen voorzien van een uniek weerstandsmechanisme. Deze elastische weerstand biedt een lage startweerstand met kleine gewichtstoenames. Circuit Series bestaat uit 10 toestellen, eenvoudig in gebruik en bijzonder geschikt voor tieners.

Life Fitness

t 0180 64 66 66 e marketing.benelux@lifefitness.com

LifeFitness
lifefitness.com

elswout
AssurantieGroep
nva^{nl}.lid

**Collectief
ziektelkosten**
vanaf € 90,80 per maand;
bereken zelf uw premie, ga naar:
www.KVLOverzekerings.nl

Contactpersonen: Willem Broertjes & Eveline Balk
wbroertjes@elswoutgroep.nl & ebalk@elswoutgroep.nl

avéro | achmea

Elswout
Zijlweg 314
2015 CP Haarlem
Postbus 2121
2002 CC Haarlem

Telefoon 023 - 751 00 00
Fax 023 - 751 00 01
E-mail info@elswoutgroep.nl
Internet www.elswoutgroep.nl
K.v.K. nr. 34170831

Collectiviteits-
nummer: 33024
Collectiviteits-
naam: kvlo

**KVLO
pakket
polis** [• auto • woonhuis
• aansprakelijkheid
• caravan • doorlopende
reis • etc, etc. • met
hoge kortingen
voor KVLO-leden]

COLOFON

Redactie:

Hans Dijkhoff (hoofdredacteur)
Maarten Massink (praktijkredacteur)
Jacqueline Tangelder (redactiemedewerkster)

Redactieraad:

Harry Stegeman (vz), Hilde Bax, Marianne van Bussel, Bert Boetes, Lars Borghouts, Danny van Dijk, Ernst Hart, Mark Jan Mulder, Chris Mooij, Eric Pardon, Jorg Radstake.

Redactieadres: KVLO,
Postbus 398, 3700 AJ Zeist,
e-mail: redactie@kvlo.nl

Abonnement Lichamelijke

Opvoeding: Jaarabonnement
€ 60,- (buitenland € 80,-)

Losse nummers € 3,-
(excl. verzendkosten)

Handelsadvertenties:

Bureau Van Vliet BV, Passage
13-21, Postbus 20, 2040 AA
Zandvoort, fax: 023 571 7680
e-mail: zandvoort@bureauvan-
vliet.com

Verschijningsdata 2008:

18 jan., 8 feb., 29 feb.,
28 maart, 25 april, 16 mei,
13 juni, 4 juli, 22 aug., 12 sep.,
3 okt., 24 okt., 14 nov., 5 dec.

Druk:

Drukkerij Giethoorn Ten Brink,
Postbus 41, 7940 AA Meppel.
Tel.: 052 285 5111.

Vormgeving:

FIZZ new media solutions,
Stationsweg 44a, 7941 HC
Meppel. Tel.: 052 224 6162.

DTP: Drukkerij Giethoorn Ten
Brink. Aanbieding en plaatsing
van teksten en foto's houdt
tevens mogelijk gebruik op de
KVLO-website in, uiteraard met
vermelding van auteur en foto-
graaf. Overname van artikelen is
alleen toegestaan met bronver-
melding en na goedkeuring van
de auteur. De redactie is verant-
woordelijk voor de samenstel-
ling. Niet alle artikelen behoeven
de (volledige) instemming van
de redactie te hebben.

Mededelingen vanwege de ver-
eniging en artikelen, die het
beleid van de vereniging raken,
zijn voor verantwoordelijkheid
van het hoofdbestuur.

Dagelijks bestuur KVLO:

G. van Driel, voorzitter
mw. drs. B. Zandstra, secretaris
mw. M. G. van Bussel, penning-
meester H.K. Evers

e-mail: bestuur@kvlo.nl

Ledenadministratie:

abbonementen en personeels-
advertenties: KVLO,
Postbus 398, 3700 AJ Zeist.
fax: 030 691 2810

e-mail: ledenadm@kvlo.nl

site: www.kvlo.nl Opzeggingen

dienen aangetekend te geschie-
den vóór 1 december van het
lopende jaar (kandidaatleden
vóór 1 augustus). De opzeggin-
gen worden door de KVLO

bevestigd. Contributie KVLO:
zie de website of neem contact
op met onze ledenadministratie

ISSN-nummer: 0024-2810

Telefoon: ledenadministratie

030 693 7676, algemeen

030 692 0847.

Secretariaat Thomas

Groepering: Drs. F. Huijboom,
P. Potterstraat 26, 5143 GX
Waalwijk, tel.: 041 633 3022,
e-mail: fred.huijboom@wx.nl

Bezoekadres:

Zinzendorflaan 9.

De afdeling rechtspositie
is dagelijks bereikbaar

van 12.30 tot 16.30 uur

030 693 7678

e-mail: irp@kvlo.nl

BEWEGEN MET BELEID

EERSTE PAGINA
DOOR GERT VAN DRIEL

Anders dan u zou verwachten in ons vakblad heeft deze titel niet specifiek te maken met de ontwikkelingen binnen het vak bewegingsonderwijs op school. 'Bewegen met beleid: monitor 2007', is de naam van het rapport over de ontwikkelingen in de onderbouw van het voortgezet onderwijs. Sinds de invoering van de nieuwe wet- en regelgeving voor de onderbouw op 1 augustus 2006 brengt het procesmanagement 'Onderbouw-VO' jaarlijks een rapportage uit over de vorderingen bij dit ingrijpende vernieuwingsproces.

Een herstructureringsoperatie die op vele scholen gaande is en waar de collega's die werkzaam zijn in het VO volop mee te maken hebben. In 2008 zal het laatste van deze serie verschijnen en daarmee wordt de implementatie afgesloten (het rapport kan worden aangevraagd:

www.onderbouw-vo.nl). In de monitor wordt niet alleen gekeken naar de stand van zaken in het betreffende jaar, 2007, maar wordt ook getracht de ontwikkeling tussen 2005 en 2009 te schetsen.

Bedoeling van de vernieuwing onderbouw is scholen meer ruimte te geven voor eigen beleidskeuzes. 'Er zijn 58 globale kerndoelen; scholen concretiseren deze kerndoelen naar eigen inzicht voor de verschillende opleidingen en niveaus en bepalen hoe de kerndoelen worden geclusterd. Dit kan in vakken, projecten, leergebieden, een combinatie van deze of in een heel andere onderwijsvorm, waarin de ontwikkeling van competenties van leerlingen centraal staat'.

Er moet zo een samenhangend curriculum worden ontwikkeld dat zowel recht doet aan verschillen tussen groepen leerlingen als tussen individuele leerlingen.

In de monitor ziet u veel interessante gegevens die gevonden zijn door onderzoek bij een deel van de scholen.

Op het punt van de richting van het ontwikkelproces is de scholen gevraagd hoe hun onderbouw er over vijf jaar uit moet zien. Deze vraag geeft de volgende verdeling van scholen te zien: 9% werkt in *vakken*, 38% wil dan werken in *vakken en projecten*, 38% wil dan werken in *leergebieden en vakken*, 11% richt zich op *competentiegericht onderwijs* en 4% van de scholen geeft aan niet met de ontwikkeling bezig te zijn.

Het beeld dat hier uit oplicht is dat op bijna alle scholen voor VO een richting is bepaald die als vernieuwend kan worden gekarakteriseerd. Nog slechts 11% blijft bij een curriculummodel dat vooral bestaat uit vakken. Er wordt volop geëxperimenteerd met vakoverstijgend onderwijs in leergebieden en projecten en een klein deel van de scholen kiest voor een nog verdergaand model met competentiegericht onderwijs.

Opvallend is dat scholen voor vmbo vaker aangeven bezig te zijn met onderwijs in leergebieden dan scholen voor havo/vwo. Zeker wanneer gekeken wordt naar de trend wordt duidelijk dat het verschil tussen deze twee typen onderwijs steeds groter wordt.

En hoewel dit toenemend verschil begrijpelijk is en verklaard kan worden uit de grote diversiteit van leerlingen in het vmbo en hun wijze van leren, kan tegelijkertijd worden afgevraagd of scholen met havo/vwo zich er niet te gemakkelijk afmaken van de kansen die deze vernieuwing zou kunnen bieden voor hun leerlingen en de ontwikkeling van hun curriculum.

Als belangrijke beperking bij het werken aan de onderwijsvernieuwing geven docenten aan dat er te weinig of geen ontwikkeltijd is om het werk goed te doen en als tweede verhelpende factor wordt de onderwijshuisvesting genoemd.

Tot zover enkele algemene gegevens over de vernieuwing in de onderbouw VO. Het rapport bevat geen of summier gegevens over de wijze waarop vanuit de verschillende vakken wordt geparticipeerd in de onderwijsvernieuwing. In de eindrapportage van volgend jaar zal hier meer aandacht voor komen. We weten dus ook niet of en op welke wijze het bewegingsonderwijs en de collega's betrokken zijn bij de processen op school. Incidentele verhalen hierover wisselen sterk. Een aanbeveling aan de vakverenigingen is om meer aandacht te besteden aan vakoverstijgend onderwijs en doorlopende leerlijnen.

Het onlangs gepresenteerde *Basisdocument onderbouw VO* probeert hier aanzetten voor te geven. Wij blijven benieuwd naar ervaringen vanuit de school.

T

OLYMPISCH LESPAKKET BEIJING 2008 GELANCEERD

In het Olympisch Stadion is op 6 februari jongstleden het Olympisch Lespakket Beijing 2008 gepresenteerd. Voor de eerste keer is dit geheel digitaal toegankelijk. Het lespakket is een uitgave van NOC*NSF en het Olympisch Stadion Amsterdam en is bedoeld voor leerlingen en leerkrachten in het basisonderwijs.

De aftrap werd verricht door Erica Terpstra, voorzitter van NOC*NSF. Ook Marije Smits, atlete en ambassadeur van het Nederlands Paralympisch Team, woonde de kick-off bij. Door: Michelle Westra

Het Olympisch Lespakket over de Olympische en Paralympische Spelen in Beijing is in samenwerking gemaakt met KlasseTV, een internetportal voor het onderwijs. Het Olympisch lespakket is voor de eerste keer volledig digitaal beschikbaar en zeer interactief van opzet.

SPORT IS FUN!

De Olympische ringen kennen we allemaal, maar waar staan deze ringen eigenlijk voor? En wist u dat het eerste Olympische vuur in 1928 in Amsterdam is ontstoken? Inmiddels is de Olympische vlam één van de belangrijkste symbolen van de Olympische Spelen, die overigens bol staan van symboliek, gerespecteerde waarden en normen en tradities.

Erica en schoolkinderen

FOTO: JURRUIT VAN DE VOOREN

FOTO: BASTIAAN HEUS

Olympisch Stadion

Het Olympisch lespakket behandelt deze, en vele andere thema's in het kader van de Olympische Spelen.

Door middel van zowel klassikale lessen, sportlessen als zelfstandige opdrachten worden kinderen betrokken bij het grootste sportevenement in de wereld. Ze leren over en beleven alle facetten van sport, bijvoorbeeld fair play: respect voor jezelf, voor je tegenstander, regels en de scheidsrechter. Daarnaast komen natuurlijk helden en 'winnen en verliezen' aan de orde. De centrale boodschap is vooral: sport is fun!

De ambassadeurs van het Nederlands Olympisch Team en het Nederlands Paralympisch Team hebben een prominente rol in het lespakket. In de bijbehorende videoclips vertellen ze onder andere over hun voorbereidingen op de Olympische Spelen, de verwachtingen, bijgeloof en doping.

PERFECTE AANSLUITING OP KERNDOELEN IN HET BASISONDERWIJS

Natuurlijk is bij de ontwikkeling van het lespakket stilgestaan bij de aansluiting van het lesmateriaal op de diverse kerndoelen in het basisonderwijs. Verschillende vakken komen aan bod, en in de bij het lespakket geleverde docentenhandleiding kunt u precies nalezen welke kerndoelen in welke lessen behandeld worden. Een aantal vakken, zoals aardrijkskunde, geschiedenis en lichamelijke opvoeding komen bij iedere groep aan de orde.

Het digitale Olympisch lespakket bevat genoeg materiaal voor het verzorgen van vier á vijf lessen (projectweek) in de klas. De lessen zijn beschikbaar voor de groepen 1-2, 3-4, 5-6, 7-8. Daarnaast bevat het lespakket beschrijvingen van sportlessen die volledig passen binnen het Olympische thema.

FOTO: BASTIAAN HEUS

Kinderen ontdekken het nieuwe Olympisch lespakket

THEORIE EN PRAKTIJK

Voor een complete Olympische belevenis behoort een Olympische sportdag op school of een bezoekje aan het Olympisch Stadion bijvoorbeeld tot de mogelijkheden. Tijdens zo'n Olympische sportdag mogen de leerlingen op de echte Olympische grond sporten en kunnen ze een bezoekje brengen aan het interactieve museum dat in het Olympisch Stadion Amsterdam gevestigd is.

BESCHIKBAARHEID

Het lespakket voor alle basisscholen beschikbaar. Geïnteresseerde scholen kunnen het lespakket aanvragen via www.klassetv.nl. Het lespakket is gratis voor abonnees van KlasseTV, niet-abonnees betalen € 24,95. Eén lespakket is voldoende voor een hele school.

Wilt u meer informatie over een sportdag in het Olympisch Stadion? Neem dan contact op met Stichting Exploitatie Olympisch Stadion Amsterdam, via tel.: 020 305 4400 of per e-mail: office@olympischstadion.nl.

T

OLYMPISCHE EDUCATIE OP SCHOOL EN BIJ VERENIGINGEN

Een grensoverschrijdend project tussen Nederland en Nordrhein-Westfalen.

In dit artikel willen we laten zien hoe in een grensoverschrijdend project met experts vanuit onderwijs, opleidingsinstituten en sport een document is gemaakt dat gebruikt kan worden als basis voor de lerarenopleiding, voor trainersopleidingen en voor bij- en nascholing van docenten en trainers.

Door: Bert Boetes, Roland Naul en Christiane Richter

In de lessen bewegen en sport op school en bij jeugd sportactiviteiten bestaat er de laatste jaren weer meer belangstelling voor het leren omgaan met normen en waarden. In veel landen wordt in dat kader een link gelegd naar Olympische Idealen, hetzij als een officieel onderdeel van het curriculum voor lichamelijke opvoeding, hetzij als een doelstelling die in het kader van sport gerealiseerd kan worden. Als je een vergelijking maakt tussen de opleidingen voor leraar LO in Nederland en Duitsland, blijkt dat in Nederland geen aandacht wordt besteed aan Olympische educatie. In Duitsland zijn enkele opleidingsinstituten die dat wel doen (in het reguliere programma of als keuzemodule) maar vele ook niet. Wel is er natuurlijk aandacht in de opleidingen voor thema's als sportiviteit en respect en fair play. Toen vijf Duitse steden zich kandidaat stelden voor de OS 2012, kwam in een aantal gevallen waaronder Düsseldorf, wel een focus te liggen op educatieve, culturele en sociale programma's voor jeugdigen. Ook in het Europees Jaar voor Opvoeding door Sport (2004) werd aandacht gevraagd voor de waarde van Olympische educatie in sport en bewegen. Op een in 2002 georganiseerd Duits-Nederlands symposium over lichamelijke opvoeding, is het initiatief tot een grensoverschrijdend project genomen met onder-

steuning van diverse Duitse organisaties en ministeries. Gek genoeg was vanuit Nederland alleen de KVLO betrokken. (Op de site is dit artikel ook opgenomen, maar dan staan de namen van alle deelnemende partners en personen genoemd.)

DOEL VAN HET PROJECT

De werkgroep stelde zichzelf als doelen

- 1 Het verzamelen van kennis over de Olympische beweging in het algemeen (oude en moderne OS, ontwikkelingen, ceremonies, symbolen, boycotts, politiek en sport etc) en nationale items in het bijzonder (deelname, gastland voor de Spelen, aansprekende prestaties). Verder het verzamelen van informatie over het Olympisch Handvest en de omstreken plaats van de Olympische Spelen in het publieke debat.
- 2 Het overbrengen van de educatieve bedoelingen van het IOC Handvest en aan de hand van voorbeelden laten zien hoe in de beide landen Olympische educatie verschillend wordt benaderd.
- 3 Het opzetten van een praktische gids voor het lesgeven op school of het verzorgen van trainingen in de vereniging waarin een aantal voorbeelden wordt gepresenteerd van lessen, evenementen, projecten en themaweken.

Het project bestond uit vier delen: het verzamelen van materiaal, het schrijven van een modulair handboek, het verspreiden van de kennis via een tweetal conferenties en tenslotte het uitgeven van het materiaal in de vorm van een boek en het beschikbaar stellen van het materiaal via een website (www.olympischeerziehung.de).

Op dit moment is het materiaal slechts in het Duits beschikbaar. Voor vertaling in het Nederlands is nog geen financiering gevonden.

INHOUD

Voor het realiseren van de doelstellingen werd een boek gemaakt bestaande uit verschillende modules.

Module 1 gaat over de Olympische Spelen zelf. De module bevat documenten die een korte introductie geven in de geschiedenis van de Olympische Spelen, bekeken vanuit Nederlands en Duits perspectief en bevat ook een vergelijking van de ontwikkeling in de twee landen in de context van internationale vraagstukken.

Er wordt geschreven over de start van de Olympische beweging in de beide landen, deelname en boycots, gastland voor de Spelen in respectievelijk 1928 (Amsterdam), 1936 (Berlijn) en 1972 (München).

Criteria van de Olympische Spelen in het oude Griekenland (fair play) passeren de revue en het Olympisch handvest met haar paragrafen over fundamentele principes van de ceremonies en de symbolen wordt belicht. Er wordt een vergelijking gemaakt van sporten waarin de beide landen succesvol zijn geweest en natuurlijk komen ook critici aan het woord. Kritiek op Olympische Spelen is nogal eens reden (met name in Nederland) om niet te spreken over de Olympische idealen, maar het te beperken tot items als fair play en respect.

Module 2 bevat lesmateriaal om studenten, leraren en trainers achtergrondinformatie te verschaffen over Olympische educatie. Vanuit historisch perspectief van sociale en morele bijdragen aan lichamelijke opvoeding en sport worden vier belangrijke concepten van Olympische Educatie beschreven. Hierin komen onder meer benadering van thema's als sportiviteit en respect, wederzijds begrip, maar ook het beste uit jezelf halen aan de orde.

Deze module bestaat uit vier hoofdstukken.

Olympische Educatie: pro en contra

Startpunt voor deze module was de vraag: welke betekenis hebben de Olympische Spelen voor Olympische educatie? Bij het organiseren van de Spelen duiken altijd weer discussies op over de zin van de Olympische Spelen. Hot items als, doping, commercie, (Coca-Cola Games van Atlanta), corruptie, schen-

den van mensenrechten zorgen voor uitgebreide discussies. Als je hiernaar kijkt is het begrijpelijk dat leraren, coaches en schoolleiders sceptisch zijn om het begrip Olympisch aan hun school te verbinden. Als je nauwkeuriger kijkt naar Olympische educatie en het Olympisch Handvest, dan gaat het meer over fundamentele principes gericht op persoonlijk vorming door sport dan over de Olympische Spelen en daarvoor trainen. In Nederland heeft NOC*NSF onderzoek gedaan onder 3500 mensen in de leeftijd van 15-65. Hen werd gevraagd een top vijf te geven van redenen om aan de Olympische Spelen deel te nemen.

Geld en image kwamen op twee en drie, maar op één stond prominent: 'Een goed voorbeeld geven en een gezonde geest in een gezond lichaam'. Ook onderzoek onder Duitse leraren wees uit dat elementen als waarden, fair play, respect en communicatie hoog scoorden, maar ook daar werd het gigantische van de Olympische Spelen en het feit dat de afstand tot de Olympische waarden groter wordt, als negatief beoordeeld.

Historische achtergronden van Olympische educatie in Nederland en Duitsland

In Duitsland zien we in de jaren '80 voor het eerst Olympische educatie op school verschijnen. Het Duits Olympisch Comité droeg daaraan bij via de publicatie van boekjes. In Nederland heeft NOC*NSF een rol gespeeld bij het introduceren van dit soort activiteiten op school door lespakketten voor primair en voortgezet onderwijs te maken. Die activiteiten liggen nu bij het Olympisch Stadion (zie artikel elders in dit blad).

Concepten voor Olympische Educatie

In het algemeen kan worden gezegd dat wereldwijd de basis voor Olympische educatie is gelegen in het Olympisch Handvest, vooral in Engeland, VS en Australië. Een tweede bron vormen de geschriften van Pierre de Coubertin zelf. Met name in Duitsland is dit een stevig fundament waaraan wetenschappers als Diem en Gruppe een belangrijke bijdrage leverden. Gruppe beschreef vijf principes in deze zogenoemde Olympische pedagogiek:

- eenheid van lichaam en geest, gericht op harmonieus leren en holistische opvoeding
- zelfrealisatie: werken aan sportbekwaamheid en sport als een weg naar een betere persoonlijkheid
- puur amateurisme dat wil zeggen: trainen en afzien voor de lol van het spel waarbij je immuun bent voor hebzucht en materialisme
- ethische regels en principes van eerlijkheid en fair play
- bevorderen van wederzijds respect tussen mensen en landen vanuit een vredesideaal via sportieve prestaties en competitie.

Norbert Müller voegde een zesde principe toe:

- emancipatie binnen de sport en door de sport.

Op verschillende manieren wordt vorm gegeven aan deze pedagogische uitgangspunten. Je kunt aanvliegen via kennis van de antieke en moderne Olympische Spelen, via een meer praktische invalshoek van organiseren van Olympische festi-

Een standpunt innemen

FOTO: UIT EDUCATION SPORT

vals op school of via het leveren van individuele prestaties het beste uit jezelf halen en met anderen in competitie te gaan. Een vierde concept komt uit Canada en heet de lifeworld-oriented approach. Olympische educatie is verweven met allerlei leeractiviteiten op school inclusief lichamelijke opvoeding. (Ook de basis van de Olympische lespakketten in Nederland.)

In Duitsland wordt tegenwoordig gewerkt met het zogenaamde 'geïntegreerde concept'. Hierin is de benadering van historische achtergronden en het Handvest verbonden met huidige leefstijl van jongeren en hun sociale omgeving (Naul). Bedoeling van dit concept is werken aan individueel ontwikkelen van sportvaardigheden en sociale en morele waarden. Naul noemt dat Olympische leefstijl. Jonge mensen zouden bij het bedrijven van sport ethische principes ervaren en leren over moreel en ethisch gedrag in sport.

Omgaan met Olympische educatie in sportverenigingen

Noch in Duitsland, noch in Nederland is er een bepaald concept voor het omgaan met Olympische Educatie in sportverenigingen. De Landes Sport Bund NRW heeft wel aanzetten hiervoor, maar die zijn nog te fragmentarisch om hier te beschrijven. In Nederland zijn de afgelopen jaren wel veel initiatieven in de sport ontwikkeld op terreinen van fair play en sportiviteit en respect. NOC*NSF, NCSU en NISB spelen hierbij een belangrijke rol.

Module 3 laat in twee delen allerlei materiaal zien dat gebruikt kan worden bij Olympische educatie op school en in de vereniging. Je moet dan denken aan lesschema's, lesbrieven, beschrijvingen voor het maken van lesbrieven, tips van docenten over het inbouwen van Olympische waarden in evenementen binnen en buiten school

Terwijl module 1 en 2 beschouwd kunnen worden als leerboekjes over de thema's Olympische Spelen en Olympische Educatie, is Module 3 veel meer een gids voor leraren en trainers met voorbeelden voor het voorbereiden en uitvoeren van lessen en activiteiten in het kader van Olympische educatie.

Tenslotte

Het grensoverschrijdende project heeft een product opgeleverd dat in het Duits beschikbaar is en ook is gepubliceerd op een website. Het heeft verder allerlei contacten opgeleverd tussen organisaties die in het grensgebied tussen Nederland en Duitsland op dit thema actief zijn. Dit resulteerde bijvoorbeeld in verschillende symposia waar Nederlandse en Duitse experts met elkaar de mogelijkheden verder hebben verkend. Het materiaal wordt nu ingezet in de leraren- en trainersopleidingen in Duitsland. Het is de moeite waard om ook met de Nederlandse opleidingsinstituten te bekijken hoe het materiaal kan worden ingezet in de opleidingstrajecten. Uit het project blijkt ook dat het materiaal dat de laatste jaren in Nederland is ontwikkeld door NOC*NSF en het Olympisch Stadion heel praktisch is voor de school en dat Olympische educatie in Duitsland meer vanuit een theoretisch concept in het kader van leren van Olympische waarden wordt geplaatst.

Figuur 1: structuur van de modulaire opbouw

Dit samen vormt een mooie basis om met Olympische educatie aan de slag te gaan omdat het een verbinding maakt tussen het bewegen van kinderen en het ervaren van waarden die in de sportcontext besloten liggen. Olympische educatie kan een kader bieden voor reflectie op gedrag in de sportsituatie en dus voor leren bij bewegen.

Roland Naul leidt het Willibaldt Gebhardt Research Institute (gelieerd aan de Universität Essen).

E-mailadres: Roland.Naul@un-due.de

Christiane Richter doceert aan de Universität Paderborn,

E-mailadres: christiane.richter@upb.de

Bert Boetes is hoofdbestuurslid van KVLO en is namens KVLO betrokken geweest bij het project, E-mailadres:

bert.boetes@kvlo.nl

Correspondentie: bert.boetes@kvlo.nl

Het hoofdbestuur van de KVLO wil graag in contact komen met collega's die geïnteresseerd zijn in de functie

STAFMEDEWERKER ONDERWIJSHUISVESTING BEWEGINGSONDERWIJS en ARBO (0,4 fte)

De KVLO wil vanuit een visie op bewegingsonderwijs en sport op school vormgeven aan de bouw, inrichting, normering, gebruik en regelgeving van de (multifunctionele) ruimtes voor bewegingsonderwijs en sport (speellokaal, gymzaal, sportzaal, sporthal, speelplaats, sportveld) en bijdragen aan een veilige en gezonde leer- en werkomgeving. De stafmedewerker moet de opgebouwde expertise onderhouden, evalueren, vernieuwen en uitbouwen en met name voor leden als helpdesk functioneren.

DE FUNCTIE

- beleidsontwikkeling en evaluatie
- advisering en dienstverlening (waaronder telefonische helpdesk) aan leden
- informatie en voorlichting via de *Lichamelijke Opvoeding*, de website, lezingen en workshops
- het ontwikkelen van een scholingsaanbod
- het coördineren en leidinggeven aan commissies en projectgroepen
- het vertegenwoordigen van de KVLO in landelijke commissies en ontwikkelgroepen.

UW PROFIEL

Uit de sollicitatiebrief en het curriculum vitae blijkt dat u beschikt over:

- een ALO-opleiding
- minimaal hbo werk- en denkniveau
- kennis, affiniteit en ervaring (school-bestuurlijk, gemeentelijk of landelijk) met huisvesting en arbo-beleid
- goede schriftelijke vaardigheden.

Uit de sollicitatiebrief en/of het gesprek blijkt dat u:

- op de hoogte bent van de actuele ontwikkelingen op het gebied van bewegingsonderwijs, sport en onderwijshuisvesting
- gevoel heeft voor bestuurlijke en politiek/strategische processen
- beschikt over goede mondelinge en communicatieve vaardigheden
- zelfstandig kunt werken en een flexibele werkhouding heeft
- goed kan samenwerken en open staat voor kennis en ervaring van anderen.

Wij bieden:

- een verantwoordelijke en afwisselende functie met ruimte voor eigen initiatieven en persoonlijke groei
- een aantrekkelijke werkomgeving.

De aanstelling vindt bij voorkeur plaats via een vrijstelling van school op basis van vakbondsfaciliteiten. Er is een goede regeling voor reiskosten en onkosten.

*Inlichtingen zijn te verkrijgen bij mw. B. Zandstra en mw. M. Hoogendijk.
Geïnteresseerden worden uitgenodigd voor 14 april een brief met CV te sturen aan:
Secretaris KVLO, Postbus 398, 3700 AJ Zeist. Telefoon: 030 692 0847*

T

ZIN EN ONZIN VAN SPORTBOYCOTS

In de aanloop naar Olympische Spelen en wereldkampioenschappen is diverse malen aangedrongen op het boycotten van het evenement. Ook nu weer is, ditmaal door Erik van Muiswinkel, de discussie over een boycot aangezwengeld. Meestal heeft een boycot geen enkele zin. De gedeeltelijke boycot van Zuid-Afrika in verband met de apartheid vormde hierop een uitzondering. Door: Wim de Heer

SPORT EN POLITIEK

Wanneer gediscussieerd wordt over sportboycots wordt regelmatig als verdediging aangevoerd dat sport en politiek niets met elkaar te maken hebben. Dit is natuurlijk niet waar. Sport en politiek hebben op tal van manieren met elkaar te maken. Enerzijds doen allerlei geledingen van de sport regelmatig een beroep op de overheid om financiële en andere ondersteuning. Anderzijds wil de overheid sport hanteren als middel ter verbetering van de volksgezondheid, de integratie van bevolkingsgroepen, de bevordering van de sociale cohesie, etc. Steeds meer sportorganisaties willen daaraan een bijdrage leveren. Hierbij is in de meeste gevallen sprake van een goede samenwerking tussen sport en overheid in het belang van sport en samenleving. Het is echter iets geheel anders wanneer politici de sport willen hanteren als politiek presiemiddel om de situatie in een bepaald land te verbeteren. Wanneer andere middelen falen lijkt sport een aantrekkelijk en goedkoop wapen.

Voordat de sport aan een boycot wil meewerken moet echter aan diverse voorwaarden worden voldaan. Aan de hand van de historie van de sportboycots zal dit nader worden uitgewerkt.

MELBOURNE

De eerste grote boycot waarmee Nederlandse sportbeoefenaren werden geconfronteerd was die van de Olympische Spelen in Melbourne in 1956. Naar aanleiding van de inval van de Sovjet-Unie in Hongarije besloot het bestuur van het Nederlands

Olympisch Comité (NOC) om niet naar Melbourne te gaan en de daar al aanwezige sporters terug te roepen. In de samenleving bestond veel waardering voor deze emotionele daad van het NOC. De sporters, onder wie veel kanshebbers op medailles, waren het slachtoffer van deze eenzijdige boycot die geen enkele zin had. Slechts enkele landen gingen om uiteenlopende redenen niet naar Melbourne en zelfs de Hongaarse delegatie was aanwezig. Deze keer ging het om een initiatief vanuit de sport zelf hoewel diverse sportbonden het niet eens waren met het besluit. Tijdens de vijftig jaar later in 2006 door NOC*NSF georganiseerde reünie voor de leden van de Olympische ploeg van 1956 bleek nog eens hoe groot de teleurstelling is geweest voor de betrokken sporters.

MÜNCHEN

De aanslag op de Israëlische delegatie tijdens de Olympische Spelen van München in 1972 leidde niet tot een boycot. Het Internationaal Olympisch Comité (IOC) besloot dat de Spelen moesten doorgaan, wat overigens ook de mening was van de Israëlische delegatie. Het NOC besloot te blijven maar de beslissing over het al dan niet doorgaan over te laten aan de individuele sporters. Enkelen gingen naar huis.

MONTREAL

Tijdens de Spelen in Montreal in 1976 was er wel weer sprake van een boycot. Een aantal Afrikaanse landen verliet de Spelen omdat het IOC weigerde Nieuw-Zeeland uit te sluiten van de Spelen. Rugbyers uit Nieuw-Zeeland hadden namelijk een trip gemaakt naar Zuid-Afrika waar toen de apartheid heerste.

ANDERE OPROEPEN TOT BOYCOT IN DE JAREN ZEVENTIG

Vanwege het schrikbewind in Argentinië riepen Freek de Jonge en Bram Vermeulen op tot een boycot van de wereldkampioenschappen voetbal in 1978 in dat land. Nederland ging echter wel, evenals naar het WK hockey heren in hetzelfde jaar in Argentinië.

Veel minder publiciteit kreeg de discussie over het al dan niet deelnemen van een ploeg uit Zuid-Afrika aan de Paralympics in 1980 in Arnhem. De Tweede Kamer was van mening dat moest worden afgezien van deelname van de genoemde ploeg. De regering liet formeel de beslissing over aan de organiserende stichting maar trok alle steun terug. De stichting werd daardoor gedwongen de ploeg te weigeren. Anders dan in 1956 en in 1978 was er nu sprake van politieke besluitvorming en beïnvloeding.

Premier Van Agt, met rechts naast hem minister Van der Klaauw en staatssecretaris Wallis de Vries, ontvangt de sportdelegatie, bestaande uit v.l.n.r. Van Dorst, Idenburg, Van der Krol en De Heer, op 25 januari 1980

DE MOSKOU-BOYCOT

Dit was echter nog niets vergeleken met de druk vanuit regering en parlement op de sport en in het bijzonder op het NOC om niet aan de Olympische Spelen van 1980 in Moskou deel te nemen vanwege de inval van de Sovjet-Unie in Afghanistan. Naar aanleiding van de oproep van president Carter om deze Spelen te boycotten deed premier Van Agt een beroep op NOC en NSF om geen delegatie af te vaardigen. Een week later stemden de leden van beide organisaties in met de opgestelde kanttekeningen. Daarin werd o.a. gesteld dat het te vroeg was voor een besluit, dat overleg met zusterorganisaties nodig was, dat nagegaan zou moeten worden of de sport in een uitzonderingspositie zou komen te verkeren en wat de consequenties voor de sport zouden zijn.

De Tweede Kamer sprak zich uit voor een boycot maar was verdeeld over de argumentatie: sommige kamerleden hanteerden de inval in Afghanistan als argument, voor anderen was de schending van de mensenrechten het belangrijkste. Dit laatste gold ook voor het Comité Olympische Spelen en Mensenrechten onder leiding van Ed van Thijn. Dit comité organiseerde in de vergaderzaal van de Tweede Kamer een speciale discussie. Namens de sport stelde ik daar dat een boycot slechts in uitzonderlijke situaties mag worden gehanteerd als aan diverse voorwaarden is voldaan en dat hiervan geen sprake was met betrekking tot de Spelen in Moskou.

Regering en parlement konden in financiële zin weinig druk uitoefenen op de sport omdat de uitzending naar Olympische Spelen grotendeels werd gefinancierd door de Lotto. Staatssecretaris Wallis de Vries probeerde nog invloed uit te oefenen op het bestuur van deze organisatie maar dit had geen effect. Het bestuur van het NOC besloot uiteindelijk om wel deel te nemen aan de Spelen, in tegenstelling tot landen als de Verenigde Staten en Duitsland. Bij de opening en de sluiting werd de EU-vlag gebruikt en waren geen bestuursleden aanwezig. Hoe zinloos de boycot was bleek uit de voortzetting van de strijd in Afghanistan en van de schending van de mensenrechten. Bovendien vonden binnen een jaar atletiekwedstrijden plaats tussen de Sovjet-Unie en de Verenigde Staten, het land waar alles mee begonnen was. Als reactie op de boycot van de Olympische Spelen van Moskou werden die in 1984 in Los Angeles wel als vergelding geboycot door de Sovjet-Unie en enkele andere landen.

UITGANGSPUNTEN SPORT EN POLITIEK

De vele discussies hadden wel als positief resultaat dat op basis van overleg tussen vertegenwoordigers van de sport en van de grootste partijen in de Tweede Kamer de 'Uitgangspunten sport en politiek' werden opgesteld. De kern daarvan luidt als volgt:

- uiteindelijk beslist de sport zelf over een boycot
- er zal zorgvuldig overleg plaatsvinden tussen de sport en de regering
- een boycot zal alleen in uitzonderlijke situaties worden gehanteerd
- een boycot moet ook betrekking hebben op andere onderwerpen en producten en moet worden voorgesteld door een

groot aantal landen, b.v. door een uitspraak van de Verenigde Naties.

ZUID-AFRIKA

Deze uitgangspunten zijn consequent gehanteerd in de lange periode dat er sprake was van een boycot van Zuid-Afrika vanwege de apartheid. Na een oproep van minister De Boer adviseerde de NSF haar leden alle vermijdbare contacten achterwege te laten met de sport uit dat land. Een uitzondering werd gemaakt voor wedstrijden waar punten konden worden behaald voor de wereldranglijst in enkele wereldbonden die niet tot boycot waren overgegaan.

De NSF gaf het advies van een gedeeltelijke boycot omdat aan alle uitgangspunten werd voldaan en de ministeries van Buitenlandse Zaken en van CRM deze respecteerden. Het was een effectieve boycot die hard aankwam in het land waar de sport bij de blanke bevolking een belangrijke rol speelde.

MEER RECENTE BOYCOT(DREIGINGEN)

In 1995 kondigden de ministers van Buitenlandse Zaken van de EU plotseling een boycot af tegen Nigeria in verband met de voortdurende schending van de mensenrechten.

In 1999 achtte de Nederlandse regering sportcontacten met Joegoslavië onwenselijk, waarvan de Nederlandse clubkampioen dameshandbal het slachtoffer werd. Beide boycotts haalden niets uit en werden spoedig weer opgeheven. Het bleek dat de eerder goed functionerende uitgangspunten sport en politiek nog nauwelijks bekend waren.

Het was te verwachten dat er in de aanloop naar de Olympische Spelen in Beijing discussies zouden oplaaien over een mogelijke boycot. De situatie is momenteel duidelijk anders dan in 1980. Nu vinden ook regering en parlement en b.v. Amnesty International dat het beter is te gaan en mogelijkheden te benutten om onze opvattingen naar voren te brengen. Voorts is er internationaal nauwelijks sprake van een draagvlak voor een boycot. Bovendien zijn vrijwel alle sectoren in de samenleving bezig de banden met China te versterken. Ook het wegblijven bij de openingsceremonie, zoals voorgesteld door de Christen Unie, heeft geen zin. De situatie is wezenlijk anders dan in 1980 toen er wereldwijd werd gediscussieerd over een boycot en vele landen daartoe overgingen. Een boycot van de Olympische Spelen in Beijing zou net zo zinloos zijn als de boycot van de Spelen in Melbourne in 1956.

*Wim de Heer heeft vanaf 1965 diverse bestuursfuncties in de landelijke sport bekleed. Hij was onder andere directeur NOC*NSF*

Correspondentie: w.d.heer@casema.nl

EN VERDER

AANKONDIGING

EN VERDER

SOFTBAL, SLA JE SLAG!

Guus van Dee

Illustraties van Sanne Miltenburg

Jan Luiting Fonds, Zeist, 2008

Fax: 030 691 2810

E-mail: jlf@kvlo.nl

ISBN: 978 90 72335 47 0

Prijs: 16,90 euro

Basispraktijkboek voor softbalsport en bewegingsonderwijs met veel aandacht voor slagsucces en spelplezier. In samenwerking met de KNBSB.

Lichamelijke opvoeding en jeugdsport kunnen veel van elkaar leren. Natuurlijk zijn de doelstellingen niet gelijk, maar bij beide draait het om 'bewegen'. Het Jan Luiting Fonds wil met de praktijkreeks SPORTIMPULS zorgdragen voor verantwoorde ondersteuning binnen de vakgebieden waarbij bewegen door jeugdigen centraal staat. SPORTIMPULS kan voorzien in de grote behoefte aan praktische vakliteratuur bij zowel leraren

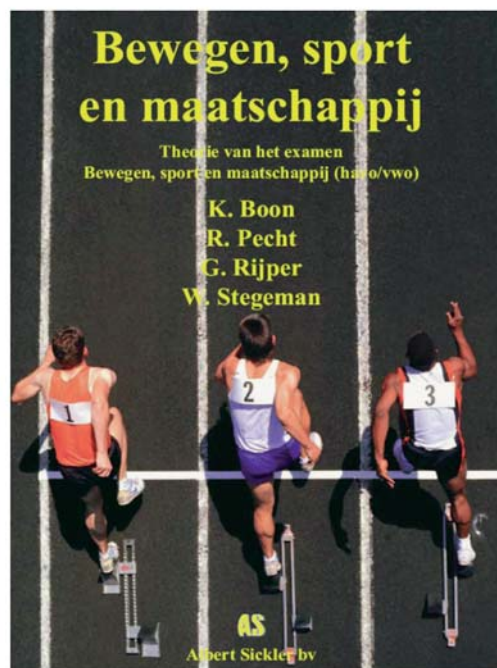
lichamelijke opvoeding als sporttrainers. Inmiddels is het tiende deel in deze praktijkreeks verschenen: *Softbal, sla je slag!*

Softbal wordt op verenigingen, maar ook veel op school gespeeld. In *Softbal, sla je slag!* wordt een brug geslagen tussen jeugdsport en bewegingsonderwijs. Het biedt zowel softbalcoaches (in opleiding) als docenten en studenten lichamelijke opvoeding een visie en praktijksituaties om softbal bij kinderen te introduceren. Er wordt dus een brede toegankelijkheid nagestreefd.

De belangrijkste softbalthema's komen aan bod, maar ook materiaalkeuze en regeltaken. Naast veel oefeningen om beter te leren softballen, worden tevens allerlei spelvormen beschreven. Steeds is hierbij het uitgangspunt dat softbal een uitdagende jeugdsport is, mits er veel aandacht is voor het creëren van slagsucces en spelplezier.

ADVERTENTIE

BELANGRIJKE MEDEDELING

Het boek *Bewegen, gezondheid en samenleving* krijgt binnenkort een opvolger: **Bewegen, sport en maatschappij** (BSM, voor zowel havo als vwo).

De inhoud is geheel aangepast aan de eisen van BSM als examenvak. Er zijn 2 hoofdstukken toegevoegd; les 1: overzicht en les 2: bewegen en regelen. Daarnaast zijn bepaalde gedeeltes aangepast.

Het boek verschijnt eind april 2008.

Bestel nu reeds een sectiepakket bestaande uit 4 boeken + CD-ROM (docentenhandleiding).

Bestellen per e-mail: albert.sickler@tiscali.nl

www.lichamelijkeopvoeding.nl

AS
Albert Sickler

EN VERDER

'VERANTWOORD' BEWEGINGSONDERWIJS

Het topic in LO 3 was goed gevuld. Zo goed dat sommige artikelen daarin geen plaats hadden. Daarom ruimen we nu in het kader van de visies op het vak een plek in voor een ethisch-pedagogische visie. Door: Peter Heij

Bewegingsonderwijs is een leervak. Een vak dat een plaats in het onderwijs verdient. Voor de rechtvaardiging daarvan en het verantwoord lesgeven daarin is een nadrukkelijke en gedegen visie noodzakelijk (Verveld, 2007). Het is nogal wat, dat we het gedrag en daarmee ook de ontwikkeling van leerlingen opzettelijk beïnvloeden! We zijn onze leerlingen, hun ouders en de maatschappij verplicht dat we goed nadenken van waaruit en waartoe we onze leerlingen beïnvloeden. Dit artikel wil daaraan bijdragen in de vorm van enkele uitgangspunten en richtingwijzers. Vertrekpunt daarbij is de vraag: Waar moet bewegingsonderwijs aan voldoen zodat kinderen daarin tot hun recht kunnen komen?¹

METEEN MAAR DE KAARTEN OP TAFEL...

Laat we maar meteen de kaarten op tafel leggen...

Bewegingsonderwijs is een gebeuren tussen mensen. Daarmee is niets nieuws gezegd, want het hele menselijke bestaan is een gebeuren tussen mensen. De filosoof Heidegger typeerde het bestaan van mensen als een 'Mitsein', een zijn onder de mensen. Anderen beïnvloeden mijn doen en laten op diepgaande wijze. Als ik 's morgens in de spiegel kijk om mijn haren te kammen, kijken anderen (denkbeeldig) over mijn schouder mee. De mens, zo zeggen we ook wel, is een sociaal wezen. Niet alleen beïnvloeden anderen mij, maar mijn doen en laten raakt ook anderen. Als ik Emma een beurt geef om iets voor te doen, onthoud ik deze gelegenheid aan de 29 andere leerlingen in mijn klas. Als ik ervoor kies het rapportcijfer voor mijn vak te laten bepalen door objectief-meetbare resultaten (citius, altius, fortius), ontmoedig ik daar-

mee leerlingen die genetisch minder zijn toegerust. Omdat mijn bestaan dat van anderen altijd raakt, omdat er altijd verschillende belangen in het geding zijn, omdat mijn verantwoordelijkheid voor anderen altijd in het spel is, is het menselijk bestaan van meet af aan en altijd *ethisch*. Ethiek gaat immers om de verantwoordelijkheid van de één voor de ander(en). Je zou ook kunnen zeggen, dat ons bestaan zich afspeelt binnen een ethische context. Dit geldt dan ook altijd voor bewegingsonderwijs als een onderdeel van ons bestaan. Voor bewegingsonderwijs geldt bovendien dat dit zich altijd afspeelt binnen een *pedagogische* context. Immers, onderwijs betreft een geïnstitutionaliseerd onderdeel van de opvoeding, waarin ouders ten dele en tijdelijk opvoedingsverantwoordelijkheid overdragen aan onderwijzers (m/v) en leraren (m/v).

FOTO: ANDRE NKRUUSWIJK

Als we het bovenstaande samenvatten kunnen we stellen, dat bewegingsonderwijs van meet af aan en altijd plaatsvindt onder een ethische en pedagogische paraplu. Alles wat ik onder die paraplu doe, waaronder mijn lessen bewegingsonderwijs, wordt geleid en gekleurd door ethische-pedagogische uitgangspunten en beslissingen. Ook als ik me hier niet of nauwelijks van bewust ben...

**Bewegingsonderwijs betreft een ethisch-pedagogisch gebeuren.
Dit uitgangspunt leidt en kleurt mijn uitgangspunten en beslissingen.**

Dit gegeven vraagt om een visie op bewegingsonderwijs die aan dit ethische en pedagogische aspect recht doet. Een poging daartoe is de uitwerking die we hebben aangeduid met 'verantwoord' bewegingsonderwijs.²

HET BEGRIIP 'VERANTWOORD' BEWEGINGSONDERWIJS

Wat bedoelen we met het begrip 'verantwoord' bewegingsonderwijs?

Het is me in het *onderwijs* erom te doen, dat kinderen tot hun recht kunnen komen. Hiertoe moeten zij de gelegenheid krijgen zich te ontwikkelen en te ontdekken wat *hen* aanspreekt, waarin *zij* zich verder kunnen en willen ontplooiën. Mede op grond daarvan kunnen zij hun plek vinden in de maatschappij, nu en later.

In het *bewegingsonderwijs* gaat het er meer specifiek om dat kinderen zich *bewegend* kunnen ontwikkelen en zich *bewe-*

gend thuis voelen in hun leefwereld. Dit is van groot belang omdat bewegen een fundamentele plaats inneemt in het bestaan van mensen. Om het lichamenlijk er-zijn en de bewegingscompetentie van kinderen en jeugdigen te bevorderen is *pedagogisch* verantwoord bewegingsonderwijs nodig. Omdat bewegingsonderwijs, zoals eerder aangegeven, een gebeuren is waarbij interesses en belangen van meerdere personen in het geding zijn, moet bewegingsonderwijs niet alleen *pedagogisch* verantwoord zijn, maar ook *ethisch* verantwoord. 'Verantwoord' bewegingsonderwijs betreft een visie op bewegingsonderwijs die aan deze aspecten tegemoet wil komen.

Met het begrip *verantwoord* bewegingsonderwijs doelen we:

- enerzijds op een *verantwoording* van de kernvragen over het wat, waartoe en hoe van bewegingsonderwijs (*wat wil ik met mijn onderwijs, hoe ga ik dat aanpakken en waartoe wil ik dat eigenlijk en waarom op die manier?*)
- anderzijds doelen we met de aanduiding 'verantwoord' bewegingsonderwijs op een wijze van omgaan met leerlingen die gekenmerkt wordt door *verantwoordelijkheid*. Hier opgevat als: het respecteren en waarderen van verschillen tussen leerlingen.

Dit laatste betreft *verantwoord* bewegingsonderwijs in de betekenis van *antwoord geven* op het appèl (hulpvraag) dat een kind, juist vanwege zijn kind-zijn, op mij (als leraar) doet. Dat appèl kunnen we zien als: help me tot m'n recht te komen, me te ontwikkelen, help me gelukkig te worden!

'Verantwoord' bewegingsonderwijs betreft dus bewegingsonderwijs, dat zich bewust is van zijn *grondslagen* en dat *ethisch-pedagogisch ingebed* is. Daarmee is de andersheid van de Ander, in ons geval leerlingen, in het geding. En daarbij staat de leerkracht bewegingsonderwijs voor de *onmogelijke* opgave om volledig recht te doen aan de verschillen tussen zijn of haar leerlingen. Een onmogelijke opgave waarvoor hij of zij iedere les tóch weer staat en waarmee zo goed mogelijk moet worden omgegaan.

HET DOEL VAN 'VERANTWOORD' BEWEGINGSONDERWIJS

Na deze toelichting op het begrip 'verantwoord' bewegingsonderwijs, kan *het doel* daarvan nu als volgt worden aangegeven:

Het gaat in het bewegingsonderwijs om het creëren van kansen en mogelijkheden voor kinderen en jeugdigen om in bewegingssituaties:

- de eigen bewegingsmogelijkheden (bewegingscompetentie) in een gewenste richting te ontwikkelen en
- de meerwaarde van het met-elkaar bewegen te onderkennen.

Hoewel dit artikel zich beperkt tot uitgangspunten en oriëntatiepunten van 'verantwoord' bewegingsonderwijs, kunnen uit het bovenstaande wel enkele 'aanwijzingen' voor de praktijk van het bewegingsonderwijs afgeleid worden.

ENKELE 'AANWIJZINGEN' VOOR DE PRAKTIJK

De hier besproken 'aanwijzingen' voor de praktijk van het bewegingsonderwijs volgen uit de bovengenoemde doelomschrijving.

De volgende drie punten daaruit zullen we toelichten:

- 1 ontwikkeling van *bewegingscompetentie*
- 2 de *eigen* bewegingsmogelijkheden en 'in een *gewenste richting*'
- 3 het *met-elkaar* bewegen.

Ontwikkeling van bewegingscompetentie

Ontwikkeling van bewegingscompetentie kan een kans krijgen als leerlingen in de gelegenheid worden gesteld *uitdagende* bewegingsproblemen te leren oplossen en door hen te leren de bewegingssituatie desgewenst zelf aan te passen, te reguleren (Van Berkel, e.a., 2005). Het gaat er hierbij om dat leerlingen vanuit een 'nog-niet lukken' via een leerproces tot 'lukken' kunnen komen. In een 'bevochten' lukken, ge-lukken, schuilt immers de mogelijkheid van een stukje *geluk*.

nog niet-lukken >>> leerproces >>> lukken (geluk)

Dit is didactisch een uiterst subtiele zaak die om een hoge deskundigheid van de lesgever vraagt! Het bewegingsprobleem moet daarbij 'binnen beleving' (uitdagend) en *afgepast* 'buiten bereik' liggen (denk hierbij aan de *zône* van de naaste ontwikkeling).³ Maar als de uitdaging *ver* 'buiten bereik' ligt en leerlingen het ondanks hun inspanningen niet 'binnen bereik' kunnen krijgen, dan confronteren we leerlingen met hun niet-kunnen, hun mis-lukken. Een slechte zaak die om frustratie vraagt. Maar ook als de uitdaging *nauwelijks* 'buiten bereik' ligt en leerlingen deze al zonder noemenswaardige inspanningen 'binnen bereik' krijgen, dan onthouden we hen de mogelijkheid om luk-ervaringen op te doen, om hun competentie te vergroten. Dit is eveneens een situatie die frustratie uitlokt.

Bewegingsprobleem:

- binnen beleving en *afgepast* buiten bereik (lukken >> geluk)
- binnen beleving en *ver* buiten bereik (mislukken >> frustratie)
- binnen beleving en *nauwelijks* buiten bereik (geen lukervaring >> frustratie).

Nogmaals, het arrangeren en veranderen van bewegingsonderwijsleersituaties is een uiterst subtiele zaak! Een zaak voor deskundige bewegingspedagogen.

De eigen bewegingsmogelijkheden en 'in een gewenste richting'

Dit tweede punt uit de doelomschrijving sluit aan op het vorige, maar vormt daar wel een verbijzondering van. Hier ligt het accent op de *uniciteit* van de leerling. Belangrijke vragen hierbij zijn:

- kán en wil de leerkracht zijn of haar kwaliteiten inzetten om

de leerling tot zijn of haar *eigen* leerproces te laten komen?

- kán en wil de leerkracht zijn of haar *eigen ideeën en opvattingen* over wat 'goed' is en zoals het 'hoort' - vaak ontleend aan de eigen beweegbiografie en de wedstrijdssport - opschorten, om te ontdekken waar de fascinatie van *de leerling* ligt? Hierbij kan het ook van belang zijn om dit na te vragen bij leerlingen.⁴ Daarmee wordt het vaak gebruikte rijtje 'plaatje-praatje-daadje' aangevuld met: 'vraagje'.

Het wellicht meest interessante (en *verstrekkende*) gedeelte uit de doelstelling is de aanduiding 'in een *gewenste richting*'. Daarbij gaat het pedagogisch om cruciale vragen als:

Ontwikkeling van de bewegingscompetentie in een *gewenste richting*.

- **Wie bepaalt 'de gewenste richting' van de bewegingscompetentie?**
- **In welke mate bepaalt hij of zij (de leerkracht), of bepalen zij (de leerlingen, of leerlingen én leerkracht) dit?**
- **Op grond waarvan beantwoorden we de voorgaande twee vragen op deze manier?**

Mooie vragen voor een (pedagogische) vakdiscussie!

'Verantwoord' bewegingsonderwijs, zo zal inmiddels duidelijk zijn, wil nadrukkelijk rekening houden met verschillen tussen leerlingen (hun uniciteit) en daarbij aansluiten. 'Verantwoord' bewegingsonderwijs start bij het respecteren en waarderen van de 'andersheid' van leerlingen en probeert van daaruit hen mogelijkheden te bieden zich bewegend te ontwikkelen.

Het met-elkaar bewegen

Het derde punt dat we uit de doelomschrijving nader willen toelichten, het met-elkaar bewegen, verwijst naar *gezamenlijkheid*. Hiermee bedoelen we, in navolging van Van den Berg en Maan: 'dat de inbreng van de één de inbreng van de ander mogelijk maakt en dat daarbij een overkoepelend belang wordt onderkend'.⁵ Dit klinkt misschien wat ingewikkeld, maar het is precies wat iedere teamcoach voor ogen heeft. Het gaat *niet* om de individuele kwaliteiten van spelers *op zichzelf*, maar om de wijze waarop zij deze inzetten om *elkaars* unieke kwaliteiten naar voren te laten komen ten behoeve van een *gezamenlijk doel*.

Gezamenlijkheid is '...dat de inbreng van de één de inbreng van de ander mogelijk maakt en dat daarbij een overkoepelend belang wordt onderkend'.

Ook bij het 'met-elkaar bewegen' gaat het in de kern om *het respecteren en waarderen van verschillen tussen leerlingen*. Een fundamentele houding van *de docent*, maar een houding die ook bij *de leerlingen onderling* uitgelokt en gestimuleerd moet worden.

Het bevorderen van *uniciteit en gezamenlijkheid* is cruciaal voor het *bewegingsgeluk* van onze leerlingen en uiteindelijk ook voor de samenleving als geheel.

'INTRODUCTIE IN DE BEWEGINGSCULTUUR'?

Nu we enkele kerngedachten van 'verantwoord' bewegingsonderwijs besproken hebben wordt ook duidelijk waarom 'verantwoord' bewegingsonderwijs zich niet kan laten leiden door de doelstelling 'introductie in de bewegingscultuur'. Evaluatie van onderwijs vindt altijd plaats aan de hand van de doelstelling daarvan. Als de doelstelling 'introductie in de bewegingscultuur' luidt, dan zou mijn onderwijs geslaagd zijn, als deze introductie in de bewegingscultuur geslaagd is. De nadruk ligt hierbij dus op de *bewegingscultuur* (die namelijk geïntroduceerd moet worden). Wat deze doelstelling doet *aan en met* leerlingen komt mogelijk in tweede instantie aan de orde.

Bij 'verantwoord' bewegingsonderwijs als onderwijs dat ethisch-pedagogisch ingebed is, ligt de nadruk van meet af aan en onontkoombaar op de uniciteit-in-gezamenlijkheid van de leerling *vóór mij*. Is de bewegingscultuur dan niet belangrijk? Zeker wel, als *middel* voor de ontwikkeling van de bewegingscompetentie en (daarmee) het bewegingsgeluk van mijn leerlingen!

Mijn onderwijs moet het bewegingsgeluk van leerlingen mogelijk maken, bevorderen, en dát moet op de één of andere wijze ook uit de evaluatie van mijn onderwijs blijken.

De didactiek van het bewegingsonderwijs kan hiervoor richtingen aangeven.⁶

TEN SLOTTE

In het voorgaande hebben we (slechts) enkele uitgangspunten en oriëntatiepunten voor bewegingsonderwijs geschetst. Waar het op aan komt, is de wijze waarop deze gehanteerd worden door de lesgever. De didactiek van het bewegingsonderwijs kan hierbij nadere richtingen wijzen. Als dit artikel lesgevers en didactici inspireert om de uitdaging op te pakken, dan is het in zijn opzet meer dan geslaagd!

LITERATUUR

Berg, T. van den, Hazelebach, C., Oldeboom, B., Tempels, C. & Korthagen, F. (2006). 'Kernreflectie bij bewegen: Een voorbeeld van integratie van kernreflectie en vakonderwijs'. *VELON-Tijdschrift voor lerarenopleiders*, 27, nr. 2, pp. 22-29.

Berg, G.W. van den (2003). 'Gebeurt het wel? - Een kritisch-constructieve doordenking van concepten ten behoeve van een verdere ontwikkeling van de theorie en praktijk van het bewegingsonderwijs'. *'t Web - Tijdschrift van de Werkgroep Bewegingsonderwijs, -therapie en -recreatie*, nr. 2, pp. 36-51.

Berkel, M. van, e.a. (2005). *Perspectieven op bewegen - Didactiek bewegingsonderwijs voor de basisschool*. Z. pl.: 't Web, netwerk rondom bewegen.

Brink, C. van den (1975). 'Een mens te zijn op aarde'. In: Crum, B.J. (red.). *Bewegen is leven leven* [Liber amicorum C.C.F. Gordijn], (pp. 22-37). Baarn: Bosch & Keuning.

Heij, P. (2006a). *Grondslagen van 'verantwoord' bewegingsonderwijs - Filosofische en pedagogische doordenking van relationeel gefundeerd bewegingsonderwijs*. Budel: Damon.

Heij, P. (2006b). *Korczak en het bewegingsonderwijs*. Ethisch-

pedagogische overwegingen. In: Berding, J. & Cappon, T. (red.). *Scholen voor het leven - De inspirerende visie van Janusz Korczak* [Jaarboek 2006], pp. 45-54. Amsterdam: Janusz Korczak Stichting.

Heij, P. [i.v.]. 'Mensen tot hun recht laten komen... - Bewegingsbeïnvloeding in een ethisch-pedagogisch kader' [Derde Gordijn Lezing].

Kemper, H.C.G. (2006). Voor u gelezen... 'Grondslagen van 'verantwoord' bewegingsonderwijs'. *Haptonomisch Contact*, 17, nr. 4, pp. 28, 29.

Koekoek, J. (2007). 'Zelf waargenomen competentie in bewegingssituaties - Over de competentiebeleving van kinderen in bewegingssituaties'. In: Driel, G. van & Heij, P. (red.). *De geboren aanpasser - Visies op het totstandkomen en beïnvloeden van menselijk bewegen*. Reeks Gordijn Lezingen 2, (pp. 24-38). Z. pl.: 't Web, netwerk rondom bewegen.

Kuijpers, J. (2006). 'De bink moet inbinden'. *NRC Handelsblad* (rubriek 'Schoolvoorbeeld'), 8 juli 2006.

Loo, H. van der (2006). 'Grondslagen van 'verantwoord' bewegingsonderwijs' [Boekbespreking]. *Thomas-Bulletin*, 46, september, pp. 12-16.

Timmers, E. (2006) 'Verantwoord bewegingsonderwijs: Een kwestie van samen doen!' [Boekbespreking]. *Lichamelijke Opvoeding*, 94, nr. 13, pp. 34-37.

Verveld, H. (2007). 'Maak samen eens wat lekkers klaar!'. *Lichamelijke Opvoeding*, 95, nr. 14, pp. 6-10.

Peter Heij is docent grondslagen en geschiedenis aan de Calo (Chr. Hogeschool Windesheim Zwolle).

- ¹ Voor nader geïnteresseerden verwijzen we naar Heij, 2006a, Heij, 2006b en Heij [i.v.].
- ² Zie over 'verantwoord' bewegingsonderwijs de besprekingen van Henk van der Loo (2006), Edwin Timmers (2006), Han Kemper (2006) en Jacqueline Kuijpers (2006).
- ³ Deze kijk op leersituaties is ontleend aan de pedagoog Cors van den Brink (1975).
- ⁴ Hierbij kan ook gedacht worden aan 'kernreflectie' (Over kernreflectie bij bewegen zie Van den Berg, Hazelebach, Oldeboom, Tempels & Korthagen, 2006).
- ⁵ Van den Berg, 2003, p. 43.
- ⁶ Zie bijvoorbeeld het onderzoek van Koekoek (2007) naar competentiebeleving van kinderen in bewegingssituaties.

Correspondentie: p.heij@windesheim.nl

TOPIC LO 3

Om aan alle misverstanden een eind te maken. De schrijvers van de artikelen van het Topic Visie in LO 3 schreven uit naam van zichzelf. Het verhaal van Eric Pardon, weerspiegelt als enige het curriculum van de HAN.

EN VERDER

BEWEGEN MET PLEZIER: FITKIDS

Bewegen is gezond en leuk, maar de gymles op school is niet voor iedereen een pretje. Wie heeft ze niet regelmatig in de klas, de leerlingen die moeite hebben om mee te komen in de les. Vaak zijn het de kinderen met een chronische ziekte, overgewicht of een beperking die moeite hebben met bewegen. Speciaal voor deze kinderen is FITKIDS ontwikkeld. Een fitness- en oefenproject waar ze onder professionele begeleiding kunnen trainen en bewegen. In een gewoon sportcentrum waar ook sporters zonder beperking trainen. En het belangrijkste: plezier en ontspanning staan voorop. Door: Marjolein Bolhuis

GOEDE SFEER

Jennifer Huijts is zestien jaar. Ze traint bij FITKIDS omdat ze last heeft van overgewicht en ze ziet ook niet helemaal goed. Op haar achtste is ze geopereerd aan een hersentumor waarbij bij haar hele hypofyse werd weggehaald. Sindsdien heeft ze last van eetstoornissen en een stofwisselings-

ziekte waardoor haar verbranding op een laag pitje werkt. Voordat Jennifer bij FITKIDS kwam, trainde ze in een fitnesscentrum tussen voornamelijk oudere mensen. Ze vond het daar helemaal niet leuk en ze deed dan ook nauwelijks haar best. Maar sinds Jennifer bij FITKIDS traint, zet ze zich veel beter in. Ze doet het met plezier waardoor ze het gemakkelijker vol kan houden. Volgens Jennifer is het veel leuker om te sporten met kinderen van je eigen leeftijd en de intensieve be-

Jennifer aan het trainen

FOTO: PAULETTE MOSTART

geleiding van de fysiotherapeuten vindt ze erg stimulerend. Haar gewicht is nu beter onder controle en haar conditie gaat met sprongen vooruit. Kortom, Jennifer voelt zich stukken beter.

STIMULERENDE OMGEVING

Op iedere school lopen er kinderen rond zoals Jennifer. Ze hebben een chronische ziekte, overgewicht of een beperking. Sporten of fitnessen is voor hen niet zo vanzelfsprekend. Op school kunnen ze niet goed meekomen met de gymles en bij de meeste sportclubs kunnen ze niet terecht omdat ze speciale begeleiding nodig hebben. Ze kunnen wel terecht in een revalidatiecentrum maar de meeste kinderen vinden dat vervelend. Ze hebben er vaak negatieve herinneringen aan. Omdat er een grote behoefte was aan een prettige en stimulerende

FOTO: PAULETTE MOSTART

Fitness op maat

omgeving heeft de stichting Artsen voor Kinderen, samen met het Sport Medisch Centrum Amsterdam, vier jaar geleden FITKIDS opgericht. Een speciaal fitness- en oefenproject waar deze kinderen, onder professionele begeleiding, kunnen trainen en bewegen in een sportieve en stimulerende omgeving (sportcentrum) tussen andere sporters.

FITNESS OP MAAT

Nu vier jaar later is het initiatief FITKIDS uitgegroeid van één oefencentrum in Amsterdam, tot een succesvolle stichting met meer dan 75 vestigingen door heel Nederland. Duizenden kinderen zoals Jennifer, hebben hun weg gevonden naar FITKIDS en volgen iedere week met veel plezier hun trainingsprogramma. Bij FITKIDS staat het kind centraal. Het trainings-

programma wordt op maat samengesteld en er wordt zowel individueel als in groepsverband getraind. De lessen worden gegeven door een kinderfysiotherapeut, vaak samen met iemand van de ALO of Cios. Het doel is om de kinderen weerbaarder te maken en hun zelfredzaamheid te vergroten, maar zoals al eerder gezegd, plezier en ontspanning staan voorop.

NIEUWE LIFESTYLE

Iedere les wordt gestart met een gezamenlijke warming-up, waarna een individueel programma volgt. De les wordt afgesloten met een gezamenlijke cooling-down. In het programma wordt gewerkt aan het stimuleren en ontwikkelen van het zelfvertrouwen en de zelfstandigheid van de kinderen, zowel fysiek als mentaal. FITKIDS wil de kinderen een nieuwe Lifestyle aanleren, waarbij veel bewegen vanzelfsprekend is en vooral ook heel leuk. De meeste kinderen trainen een half jaar tot een jaar bij FITKIDS. Daarna worden ze aangemoedigd om zich aan te melden bij een (eventueel aangepaste) sportclub.

VOOR WIE IS FITKIDS?

Voor alle kinderen van 6 tot 18 jaar die een chronische ziekte of een beperking hebben, zoals astma, Cystic Fibrosis, diabetes, reuma, aandoeningen van het zenuwgestel, het Syndroom van Down of aangeboren hartafwijkingen. Maar ook kinderen

FOTO: PAULETTE MOSTART

Fitness op maat

in een rolstoel of kinderen met een ernstige vorm van overgewicht zijn welkom. De kinderen worden meestal doorverwezen door een kinderarts, huisarts of kinderfysiotherapeut.

WAAR ZIT FITKIDS?

Er zijn meer dan 75 FITKIDS-centra verspreid over heel Nederland, van Groningen tot Maastricht en van Middelburg tot Hengelo. Een overzicht van alle centra is te vinden op www.fitkids.nu of onder www.artsenvoorkinderen.nl.

Correspondentie: marjolein.bolhuis@wanadoo.nl

DISCIPLINAIRE MAATREGELEN

Sandra Roelofsen

Werkgevers in het onderwijs hebben de mogelijkheid om ten aanzien van werknemers die zich aan een plichtsverzuim schuldig maken een disciplinaire maatregel te nemen.

In de CAO-VO zijn de regels hieromtrent opgenomen in de artikelen 4.a.7 (bijzonder onderwijs) en 4.b.7 (openbaar onderwijs).

Onder plichtsverzuim wordt verstaan: *het overtreden van de voor de werknemer geldende voorschriften, het niet nakomen van hem opgelegde verplichtingen, alsmede het doen of nalaten van datgene dat de werknemer bij een goede uitoefening van zijn functie behoort na te laten of te doen.*

De volgende besluiten van een werkgever worden als disciplinaire maatregelen aangemerkt:

- een schriftelijke berisping
- een schorsing met behoud van salaris
- ontslag
- inhouding bezoldiging, voor ten hoogste 50% van het maandsalaris. Desgewenst wordt een inhoudingregeling overeengekomen.

Als uw werkgever voornemens is om een disciplinaire maatregel, bijvoorbeeld een berisping, aan u op te leggen dan dient hij dit per aangetekend schrijven aan u kenbaar te maken.

U wordt dan in de gelegenheid gesteld om binnen drie weken na verzending van het voornemen tot berisping uw zienswijze mondeling of schriftelijk kenbaar te maken. U kunt zich in uw verweer laten bijstaan door een raadsman.

Als u (kandidaat)lid bent van de KVLO kunt hiervoor contact opnemen met een van de juristen van de afdeling rechtspositie van de KVLO.

Van een eventueel mondeling verstrekte zienswijze moet een verslag worden gemaakt dat vervolgens ter beoordeling aan u wordt voorgelegd. U moet dan gemotiveerd en schriftelijk aangeven of u al dan niet met het verslag kunt instemmen. Aan de hand van het verweer op het voornemen neemt de werkgever dan zo spoedig mogelijk een definitief besluit. Ook daarvan krijgt u per aangetekend schrijven bericht.

Stel dat aan u ondanks uw verweer een berisping wordt opgelegd, dan kunt u, als u werkzaam bent in het bijzonder onderwijs, nog in beroep gaan tegen dit besluit bij de Commissie van Beroep waarbij uw werkgever is aangesloten. Uw werkgever deelt u bij het definitieve besluit tot berisping mee binnen welke termijn dit dient plaats te vinden (zes weken na mededeling definitief besluit tot berisping) en waar u dit beroep moet indienen.

De uitspraak van de Commissie van Beroep is voor de werkgever bindend.

Nieuwsgierig naar uitspraken? Kijk eens op www.sgoweb.nl onder uitspraken/zoeken/Commissie van Beroep VO.

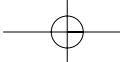
Een voorbeeld van een recente zaak bij de Commissie van Beroep VO:

Een docent treedt volgens de werkgever te eigengeleid op en houdt zich niet aan gemaakte afspraken. Zo mocht de docent geen contact meer opnemen met de ouders van een leerling, omdat de ouders daar erg ontevreden over waren. Verder heeft de docent bij een (door de werkgever opgelegd) begeleidingstraject afspraken afgezegd en zo het verbeteren van haar functioneren belemmerd.

De Commissie is van oordeel dat gebleken is dat de werknemer op zo'n hard-

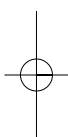
nekkige wijze aan haar eigen werkwijze en standpunten vasthoudt, dat de werkgever in redelijkheid een disciplinaire maatregel heeft kunnen opleggen. Gezien eerdere waarschuwingen aan het adres van de docente is de Commissie ook van oordeel dat een berisping een passende en proportionele maatregel is.

Hebt u vragen over deze of andere zaken op rechtspositioneel gebied dan kunt u zich wenden tot de afdeling IRP, te bereiken per e-mail: irp@kvlo.nl en dagelijks van 12.30-16.30 uur op telefoonnummer 030 693 7678.

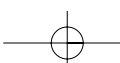
PRAKTIJKKATERN BEHORENDE BIJ LICHAAMELIJKE OPVOEDING 4 - 2008

PRAKTIJK KATERN

PRAKTIJK
BASIS- EN
VOORTGEZET
ONDERWIJS

ATLETIEK VIJFKAMP SEMI INDOOR (1) | 24
KIJKWIJZERS*: DESIGN IN FUNCTIE VAN HET LEREN | 28
VOLTIGE: PAARDENSPORT VOOR SCHOLEN | 30
STOEISPELEN IN HET *BASISDOCUMENT ONDERBOUW VO* | 32

ATLETIEK VIJFKAMP SEMI INDOOR (1)

Tijdens de Olympische Spelen is er veel aandacht voor atletiek. Atletiek is ook echt een zomersport. Het heeft de voorkeur om buiten op het veld atletiek te doen, ook op school. Daar is de ruimte voor werpen en springen en lopen in de frisse lucht. Maar er zijn omstandigheden waardoor atletiek buiten een probleem is. Qua accommodatie bijvoorbeeld. Er zijn scholen die geen veld (meer) tot hun beschikking hebben. Of qua programma. De meeste scholen geven vanaf de herfstvakantie tot meivakantie binnen les. Kan er in deze periode dan geen atletiek gedaan worden? Of kunnen we leerlingen ook in de binnenperiode interesseren voor atletiek? Op de grens van binnen en buiten.

Door: Maarten Massink

Wij hebben op onze school goede ervaringen met atletiek semi indoor. Dat resulteert in een vijfkamp voor eerste en tweede klassen bestaande uit verspringen, hoogspringen, kogelstoten, 60 meter sprint en 2000 meter loop. Dit is een verplicht onderdeel in het programma van deze leerlingen. De 60 meter sprint en 2000 meter loop zijn buiten, in de buurt van de gymzalen. De andere onderdelen zijn in de gymzalen. De uitvoering vindt plaats in het vroege voorjaar (maart). Net zo'n beetje als de leerlingen weer zin krijgen om na een lange binnenperiode naar buiten te gaan. De voorbereiding van alle onderdelen kan binnen in de gymzalen plaatsvinden. En bij een mooie dag worden de looponderdelen bij de gymzaal geoefend (60 meter sprint en 2000 meter loop: heen en terug naar een keerpunt op 1000 meter afstand over een rustig fietspad.

Op alle onderdelen van de vijfkamp kunnen leerlingen punten scoren van 1 t/m 6. Afhankelijk van het totaal aantal punten halen leerlingen een A, B, C, D, E of F diploma. Atletiek is vaak meten van prestaties. En prestaties meten leidt tot vergelijken. Als het vergelijken met jezelf en jezelf verbeteren centraal staat kan het voor iedereen interessant worden. Dat begint al in de lessen. Ontdekken wat je kan en proberen jezelf te verbeteren is de opdracht. Daarom doen we in de tweede klas dezelfde vijfkamp zodat leerlingen hun prestaties met die van

het jaar daarvoor kunnen vergelijken om te zien hoeveel ze in een jaar sneller, sterker en beter zijn geworden.

Op de dag van de vijfkamp dienen de leerlingen er wel rekening mee te houden qua kleding en schoeisel dat de looponderdelen buiten plaatsvinden, dus trainingsjackje of trui meenemen.

KOGELSTOTEN

De onderdelen worden eerst in de les geoefend.

We stoten binnen met 2 kg voor meisjes, en 3 kg voor jongens.

Gewenningsoefeningen

- Eerst beginnen we met gewenning aan stoten van een zwaar gewicht door een medicinbal naar elkaar over te stoten. Het accent ligt op de bal eerst met twee handen vastpakken, en de elleboog van de stootarm goed hoog optillen en achter de bal houden als je stoot, en met de andere hand de bal dragen. Dan wegstoten in zijwaartse stand, waarbij je eerst je gewicht op je achterste been brengt, in veert en dan je achterste been strekt en daarna met een hoge elleboog van je stootarm achter de bal, de bal wegstoot. Eerst naar elkaar stoten en vangen over kleine afstand.
- Daarna over een lijntje. Als leerlingen sterk genoeg zijn en de bal niet te zwaar en de afstanden (velden) niet te groot kun je een vorm van twee tegen twee lijnbal spelen.

Afstandstoten

- Daarna gaan we over naar de kleinere kogel maar met het zelfde gewicht. In de zaal gebruiken we hiervoor rubberen kogels die verzwaard zijn om aan het gewicht te komen. Deze kunnen in de zaal gebruikt worden. Nu gaat het er om de kogel goed te 'raken' met stoten en een zo groot mogelijke afstand te overbruggen. Er wordt nu in één richting gestoten op een baan met voldoende afstand tussen de groepen. De kogel wordt teruggedragen of teruggerold. De aandacht gaat eerst uit naar stoten vanuit zijwaartse stand, en daarna naar stoten met een zijwaartse pas (zij-sluit-zij), met het gewicht op het achterste been tot het moment van uitstrekken (het begin van de stoot). Er is aandacht voor een hoge elleboog en het voorkomen van gooien (elleboog moet achter de kogel en niet onder of voorbij de kogel komen).

Voor kogelstoten krijgen leerlingen de volgende punten:

Afstand in meters	Meisjes 2kg	Jongens 3kg
<3	1	1
3 - 4,5	2	2
4,5 - 6	3	3
6 - 7,5	4	4
7,5 - 9	5	5
>9	6	6

HOOGSPRINGEN

In de les oefenen we eerst een paar verschillende technieken.

De parallelstraddle

We doen de volgende opdrachten.

- Eerst bepalen met welk been je afzet door een hurksprongetje over het snoer in groepjes te oefenen. Kijk naar elkaar en zeg met welk been er wordt afgezet (snoer nog laag: 80 cm).
- Daarna een sprong met een kwart draai en landen op twee voeten. Zet je rechts af, dan een kwart draai naar rechts. Zet je links af dan een kwart draai naar links.
- Vervolgens een driepunt-landing. Zet je rechts af dan land je eerst op je linkervoet en snel daarna komen beide handen op de mat, waarbij je het afzetbeen (rechts) hoog optilt ('hondjes-uitlaat-stand'). Met links afzetten is alles net anders om. Belangrijk: eerst landen op je voet en niet op je handen. De handen komen na de voet op de grond (polsblessures!).
- De aanloop wordt nu schuin op het snoer gemaakt. Zet je links af dan kom je van links aanlopen. Zet met links af, rechts gaat over het snoer en landt op rechts en daarna op je handen. Als het snoertje nu steeds een beetje hoger gaat en de landing wordt vloeiender, wordt de driepunt-landing vanzelf vervolgd door een rol op je zij. Vooral als je het omhoog wegdraaien benadrukt van de knie van het afzetbeen bij het passeren van het snoer.

Door drie springplaatsen met verschillende hoogten te maken kan iedereen blijven oefenen op een uitdagingende hoogte.

De Schotse sprong

Als je weet dat je met links afzet ga je nu niet van links aanlopen maar van rechts zodat je eerst je rechterbeen (het dichtst bij het snoer) over het snoer kan zwaaien en na afzetten met links land je op rechts. 'Alsof je over een laag tuinhokje springt'. Het is een soort schaarbeweging.

- Eerst op een laag snoer.
- Daarna weer op drie oefenplekken met verschillende hoogten.

De Fosbury flop

De straddle en de Schotse sprong kunnen eventueel op een gewone landingsmat. De flop moet op een verhoogde landingsmat. Leerlingen maken vaak vanuit een Schotse sprong tot zit bijna vanzelf een flop als ze na een voorbeeld meer rugwaarts gaan indraaien en landen op de schouderbladen. Specifieke hulp wordt geboden als het niet lukt.

- Als de aanloop niet lukt, eerst met een driepas-aanloop zorgen dat je met het goede been begint en goed uitkomt. Dan verlengen naar een vijfpas- of zevenpas-aanloop.
- Als je steeds met twee voeten afzet in plaats van met één voet, doe dan eerst zonder aanloop maar met een één pas een afzet. Lukt dit, ga dan naar een driepas-aanloop. Lukt dit ook, dan verlengen naar vijfpas- of zevenpas-aanloop.
- Als je met de voeten de lat eerst passeert, dan het indraaien met een have draai oefenen. Maak een afzet met één voet. Opspringen en een halve draai maken en landen op twee voeten. Dit zo oefenen dat je na de afzet de rug naar het snoer draait.
- Als je landt tot zit, dan vanuit rugwaartse stand naar het snoer opspringen met twee voeten afzet en landen op de schouderbladen, na een holle rug en daarna onderbenen omhoog schoppen. Daarna met één pas-aanloop (afzet), gevolgd door driepas-aanloop enz.

Hoewel de Fosbury flop het meest tot de verbeelding spreekt, merk ik dat als leerlingen kiezen voor de straddle, deze vaak de beste en het snelste resultaten geeft omdat de flop vaak technisch moeilijker goed uit te voeren is.

Voor hoogspringen krijgen leerlingen de volgende punten:

Hoogte in cm.	Meisjes	Jongens
<85	1	1
85	2	1
95	3	2
105	4	3
115	5	4
125	6	5
135	6	6

VERSPRINGEN

Het accent ligt bij verspringen op het afzetten met één voet op een verhoogd afzetvlak (kastdeksel) en landen met twee voeten in een landingsmat. Door slootjes te maken van verschil-

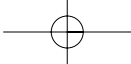

FOTO: COL DUMOULIN

Fosbury flop: 'rugwaarts over het snoer'

Niet genoeg ingedraaid en landing tot zit

FOTO: COL DUMOULIN

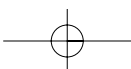

FOTO: COR DUMOULIN

Eénbenige afzet en zweven

lende lengtes nodigt dit onmiddellijk uit tot verspringen. Er wordt een aanloop gemaakt over de lengte van de zaal zodanig dat er in vier banen gewerkt kan worden. Er worden vier landingsmatten gebruikt. Twee landingsmatten plat op de grond, worden tegen twee rechtopstaande landingsmatten geschoven die op hun zijkant tegen de eindmuur staan. Leerlingen kunnen na de landing bij doorschieten niet tegen de muur vallen maar worden eventueel opgevangen door de rechtopstaande landingsmat. Op iedere landingsmat in de breedte kunnen twee slootjes gemaakt worden. Met turnmatjes van 1,5 meter lengte en 1,0 meter breedte kunnen verschillende afstanden gemaakt worden.

Slootjespringen

Beginnend met twee sloten op anderhalve meter (een lengte matje) en twee op twee meter (twee breedte matjes) kan iedereen inspringen op een sloot naar keuze. Daarna worden de sloten verlengd naar twee, twee en een half, drie, en drie en een halve meter. Hierin kan iedereen een sloot naar keuze vinden. Daarna kunnen de sloten eventueel nog een keer met een halve meter worden verlengd. Qua techniek ligt het accent op éénbenig afzetten, zweven en hurken (hurktechniek) en landen door voeten twee tegelijk naar voren te steken. Bij de landing niet naar achter vallen maar door de knieën veren en naar voren vallen.

Afstandspringen

Tijdens de afsluiting op de vijfkamp is er een verspringbaan in de zaal en ligt het afzet vlak op anderhalve meter van de landingsmat. De aanloop is diagonaal door de zaal om de grootste lengte in de zaal te kunnen gebruiken voor de aanloop. Er liggen twee landingsmatten achter elkaar. De afstand wordt gemeten met een meetlint die naast de baan ligt.

Voor verspringen krijgen leerlingen de volgende punten:

Afstand meters.	Meisjes	Jongens
<1,5 m.	1	1
1,5 m. - 2,0 m.	2	1
2,0 m. - 2,5m.	3	2
2,5 m. - 3,0 m.	4	3
3,0 m. - 3,5 m.	5	4
3,5 m. - 4,0 m.	6	5
>4,0 m.	6	6

Wordt vervolgd in het volgende nummer met de onderdelen 60 meter sprint en 2000 meter loop en het puntentotaal.

Ervaringen met atletiek vijfkamp op:

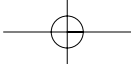
OSG de Meergronden

Almere haven

Correspondentie: m.massink1@chello.nl

RECTIFICATIE

Onder het artikel over klimmen met leskaarten in lo 3 stond het e-mailadres van Frans Melskens fout vermeld. Het moet zijn: frans.melskens@tendue.nl

KIJKWIJZERS*: DESIGN IN FUNCTIE VAN HET LEREN

Tegenwoordig maken meer en meer leraren lichamelijke opvoeding gebruik van kijkwijzers ter ondersteuning van hun lespraktijk. De leraar ontwerpt deze multimediale leermiddelen veelal naar best vermogen, rekening houdend met de reacties en het gedrag van leerlingen. In dit artikel wordt een aantal designprincipes voor kijkwijzers naar voor geschoven, afgeleid uit cognitief wetenschappelijk onderzoek. Deze principes willen een hulp zijn om kijkwijzers te construeren in functie van het leren van leerlingen.

Door: Peter Iserbyt

KIJKWIJZERS: DEFINITIE EN BELANG

Kijkwijzers combineren een beeld van de te leren vaardigheid met woordelijke instructie over deze vaardigheid. Op basis van deze definitie worden kijkwijzers als multimediaal beschouwd omwille van de combinatie van woord en beeld. In feite zijn ze dus een continue demonstratie en instructie van de leraar. Kijkwijzers begonnen aan een opmars met de komst van meer leerlinggestuurde werkvormen zoals samenwerkend leren. Bij deze werkvormen krijgt de leraar de rol van leerbegeleider en wordt een grotere verantwoordelijkheid en zelfstandigheid aan leerlingen toegekend. Om deze leeromgevingen te ondersteunen werden innovatieve leermiddelen zoals kijkwijzers in de lespraktijk geïntroduceerd.

COGNITIEVE THEORIE IN MULTIMEDIALEREN

Kijkwijzers die gemaakt zijn in overeenkomst met hoe mensen leren zullen tot een hoger leereffect leiden dan kijkwijzers die dit niet zijn. De Cognitieve Theorie in Multimedialeren (Mayer, 2001) verklaart hoe mensen leren van multimediale leermiddelen. Vooreerst gaat deze theorie ervan uit dat het menselijk informatieverwerkingsysteem over twee kanalen beschikt: een kanaal voor de verwerking van pictoriële elementen (beelden), en een kanaal voor de verwerking van verbale (woordelijke) elementen. Deze twee kanalen hebben een beperkte verwerkingscapaciteit, waardoor het risico van 'overload' groot is. Tenslotte worden multimediale leermiddelen actief verwerkt door de selectie van relevante woorden en

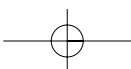
beelden, de organisatie van deze woorden en beelden tot een mentaal coherente structuur en de integratie van deze informatie met bestaande voorkennis. Deze cognitieve theorie gaf aanleiding tot wetenschappelijk onderzoek, van waaruit een aantal designprincipes voor multimedia ontwikkeld werden (Mayer, 2005). Principes die bruikbaar zijn voor het construeren van kijkwijzers worden hieronder toegelicht aan de hand van een praktijkvoorbeeld uit het bewegingsgebied fitness.

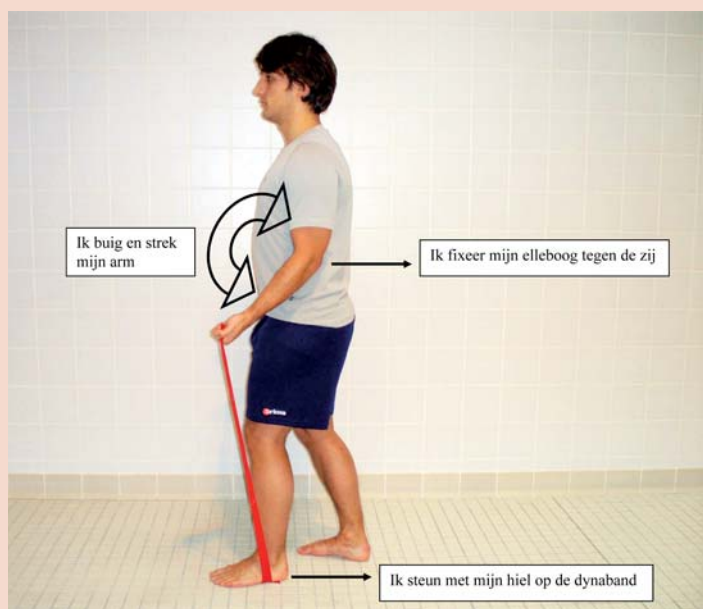
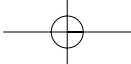
DESIGNPRINCIPES

- **Multimedia**
Leerlingen leren beter van woorden en beelden dan van woorden of beelden alleen. Dit principe is fundamenteel in het multimedialeren en betekent dat het toevoegen van een passend beeld bij woordelijke instructie het leereffect verhoogt dan wanneer men alleen over woordelijke of pictoriële informatie beschikt.
Voorbeeld: Een beeld van een armbuiging gecombineerd met woordelijke instructie over deze vaardigheid zorgt voor een groter leereffect dan enkel het beeld of de instructie afzonderlijk.
- **Ruimtelijke dichtheid**
Leerlingen leren beter wanneer corresponderende woorden en beelden dicht bij elkaar op de kijkwijzer staan in plaats van ver. Dit betekent meestal dat woordelijke instructie in het beeld geïntegreerd zal moeten worden.
Voorbeeld: Als je wil benadrukken dat de elleboog tegen de

Ik buig en strek mijn arm

Voorbeeld van een goede kijkwijzer

Voorbeeld van een kijkwijzer die voor verbetering vatbaar is

zij gefixeerd moet blijven bij een armbuiging, dan dien je die woordelijke instructie dicht bij het beeld van de zij en de elleboog te plaatsen op de kijkwijzer.

- Signalisatie

Leerlingen leren beter wanneer corresponderende woorden en beelden met elkaar verbonden worden op de kijkwijzer (bv met behulp van pijlen). Technische aandachtspunten die woordelijk aangegeven zijn worden dus best verbonden met het corresponderend deel van het beeld op op de kijkwijzer.

Voorbeeld: De woordelijke instructie van de elleboogfixatie kan je verbinden met het beeld van de elleboogfixatie op de kijkwijzer. Dit kan met behulp van een pijl of een lijn.

- Coherentie

Leerlingen leren beter wanneer overbodige info weggelaten wordt. Overbodige informatie kan voorkomen in de vorm van irrelevante woorden en beelden op de kijkwijzer, een storende achtergrond of dubbele informatie.

Voorbeelden: Zorg ervoor dat je een neutrale achtergrond op je kijkwijzer hebt. Vermijd ook overbodige titels (de titel 'Armbuiging met dynaband' boven een kijkwijzer waarbij deze vaardigheid geïnstrueerd wordt kan als overbodig beschouwd worden).

- Personalisering

Leerlingen leren beter wanneer de tekst op kijkwijzers gepersonaliseerd is.

Voorbeeld: De woordelijke instructie 'de elleboog wordt tegen de zij gefixeerd' (derde persoon) kan gepersonaliseerd worden in 'Ik fixeer mijn elleboog tegen de zij' (eerste persoon).

- Segmentatie

Indien het om een complexe vaardigheid gaat doe je er best aan de taak op verschillende kijkwijzers aan te bieden in relevante deelenheden.

Voorbeeld: Het aanleren van een armbuiging gecombineerd

met een beenbeweging (b.v. squat) kan over twee kijkwijzers gespreid worden: een kijkwijzer voor de armbeweging en een kijkwijzer voor de beenbeweging.

Tenslotte moet gezegd worden dat deze designprincipes een sterker leereffect veroorzaken bij leerlingen zonder voorkennis. Indien leerlingen al voorkennis hebben over de te leren vaardigheid, dan zullen ze minder profiteren van een passend design van kijkwijzers.

TOT SLOT

Kijkwijzers moeten beschouwd worden als een continue demonstratie en instructie van de leraar. Vanuit die optiek moeten ze dan ook zorgvuldig geconstrueerd worden in functie van het leren van leerlingen. De Cognitieve Theorie in Multimediale en de op onderzoek gebaseerde designprincipes voor multimediale instructie kunnen de leraar helpen om krachtige kijkwijzers te ontwikkelen.

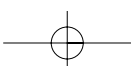
Peter Iserbyt is onderzoeksassistent aan het labo Bewegingsopvoeding en Sportpedagogie van de Katholieke Universiteit Leuven.

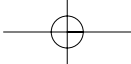
*Noot: * In de Engelstalige literatuur wordt gesproken over taakkaarten.*

REFERENTIES

- Mayer, R.E. (2001). *Multimedia Learning*. Cambridge, UK: Cambridge University Press.
 Mayer, R.E. (2005). *The Cambridge Handbook of Multimedia Learning*. Cambridge, UK: Cambridge University Press

Correspondentie: peter.iserbyt@faber.kuleuven.be

VOLTIGE: PAARDENSPORT VOOR SCHOLEN

Een paardensport waarvoor men alle motorische grondeigenschappen nodig heeft, waar kinderen samen leren werken met elkaar en met een paard en wat goed te betalen is voor een school. Klinkt misschien te mooi om waar te zijn maar dat is het niet! De paardensport groeit in Nederland. Maar wordt vaak gezien als een elitesport. Zeker door de hoge kosten die eraan vast zitten. Daarom is er voor scholen een welkom alternatief: voltige.

Door: Roos Slottje

VOLTIGE OP EEN 'ECHT' PAARD

Ik kan me voorstellen dat veel mensen zich nu afvragen; wat is voltige?

Voltige is turnen op een levend paard en hierdoor niet te verwarren met het voltigeren in de turnwereld bij de heren. De kinderen moeten een scala aan verplichte oefeningen doen, maar ook vrije oefeningen die ze zelf, of de coach, mogen verzinnen. De verplichte oefeningen doet ieder voor zich, maar de kūr wordt met twee of drie op het paard uitgevoerd. Dit gebeurt zowel in stap als in galop. Het is een groeiende sport met nu 600 leden in Nederland en bekend over de hele wereld.

Zelf ben ik al vanaf mijn vijfde jaar actief geweest in de paardensport en met name in de voltigesport. Ik heb altijd op topsportniveau getraind en wilde deze sport graag op scholen promoten. Ik had in Duitsland gezien dat het kon en was daarom extra gemotiveerd dit op de school, waar ik werk, ook voor elkaar te krijgen. En zo kwam het dat we op een dinsdagochtend toch echt met de groep op een manege in de buurt stonden.

VOORZICHTIG BEGINNEN

Aangekomen op de manege waren al veel kinderen onder de indruk. Er was wat commentaar op de geur en het feit dat ze toch echt in het zand moesten gaan sporten. De meeste durfden niet langs een paard te lopen, laat staan hier op te gaan zitten. Het grootste deel van de groep stond dan ook dicht bij elkaar en waren er nog niet echt van overtuigd dat dit een succes zou worden.

We begonnen dan ook rustig met het paard te aaien en er een paar keer op af te lopen. Ook al vonden veel dit al spannend, er waren er ook die er al vol overtuiging op afliepen.

Maar na een rustig begin werd het dan toch echt tijd om de grote stap te zetten; opspringen op een paard. Met de aanwijzing; 'springen en je rechterbeen optillen' moesten ze het maar doen en de eerste zat op het paard. De groep keek nog wat bedenkelijk, maar gelukkig doet een goed voorbeeld volgen, want toen de eerste was geweest kwamen de volgende al toegelopen. Uiteindelijk kwamen ze er allemaal op en kwamen ze er ook weer heelhuids af.

Na twee uur les hadden ze geknield, gestaan, los in galop gezeten en hadden ze in een tweetal een paar vrije oefeningen laten zien.

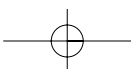
SUCCES

We begonnen met reacties van: 'wat moet ik doen?!' en 'hoe wil je dat ik erop kom?!', maar aan het einde zag je alleen maar leerlingen met een glimlach van oor tot oor en werd het paard ook goed beloond.

Er waren angsten overwonnen, grenzen verlegd en veel kwamen tot de conclusie dat zo'n paard toch best lief is.

Natuurlijk waren er ook leerlingen bij die toch liever op een grasveld met een bal bezig zijn, maar we kregen ook de vraag waar ze op les konden!

Al met al was het een geslaagde dag en zeker voor herhaling vatbaar!

Wat is voltige?

Voltige is oefeningen doen op een galopperend paard. In 1976 is voltige in Nederland geïntroduceerd als een tak van de paardensport met het doel kinderen te leren paardrijden. In 1983 heeft de Federation Equestre Internationale (FEI) voltige opgenomen als een aparte discipline in de paardensport. Sindsdien wordt voltige in Nederland als sport beoefend: in teamverband (teamvoltigeren) en individueel (solovoltigeren).

Teamvoltigeren

Teamvoltigeren wordt uitgevoerd met een team van 4 of 6 voltigeurs en is vergelijkbaar met het paardrijden bij kunstschaatsen. Naast de *verplichte oefeningen* die ieder teamlid moet uitvoeren om aan te tonen dat de basisvaardigheden worden beheerst, is er ook een *vrije kür* waarbij voltigeurs met twee- en drietallen acrobatische oefeningen vertonen op een galopperend paard.

Verplichte oefeningen (voorbeelden)

Opsprong: Een dynamische oefening die in het galopritme van het paard moet worden uitgevoerd.

Vrije zit: Een statische oefening die vier galopsprongen moet worden volgehouden

Solovoltigeren

Solovoltigeren kan worden gedaan vanaf een leeftijd van 14 jaar. De solovoltigeur moet dezelfde verplichte oefeningen uitvoeren als een teamvoltigeur om aan te tonen dat de basisvaardigheden worden beheerst. De *vrije kür* ziet er anders uit omdat slechts één voltigeur deze uitvoert in tegenstelling tot het teamvoltigeren.

Een bijzondere sport

Een team kan bestaan uit jongens en meisjes waarbij verschillen essentieel zijn om een kür te kunnen uitvoeren. Dit is bijzonder ten opzichte van de huidige sportcultuur omdat vele sporten hun team samenstellen op basis van gelijkheid: het team bestaat alleen uit jongens of meisjes van dezelfde leeftijd en hetzelfde niveau. Een voltigeteam bestaat uit jongens en meisjes van verschillende leeftijden en verschillende niveaus. Een voltigeur die op zesjarige leeftijd begint met voltigeren kan dus vele jaren in het team blijven, waarbij de functie en verantwoordelijkheden binnen het team met de leeftijd veranderen.

U kunt ons bereiken op info@voltige.nl

Deze pagina hoort bij De Nederlandse Voltige Site

VOLTIGE; een absolute aanrader!!!!

Geïnteresseerd? Zoek op www.voltige.nl naar de dichtstbijzijnde vereniging bij u in de buurt.

Illustraties zijn afkomstig van de genoemde site dd. 5 maart 2008, 12.30 uur.

Of neem een kijkje op www.knhs.nl

Ook wil ik manege Groenendaal en met name Manon Swanenburg bedanken voor haar medewerking.

Correspondentie:

Roos Slottje, docent LO op Unic in Utrecht

e-mail: rooslottje@hotmail.com

STOEISPELEN IN HET BASISDOCUMENT ONDERBOUW VO

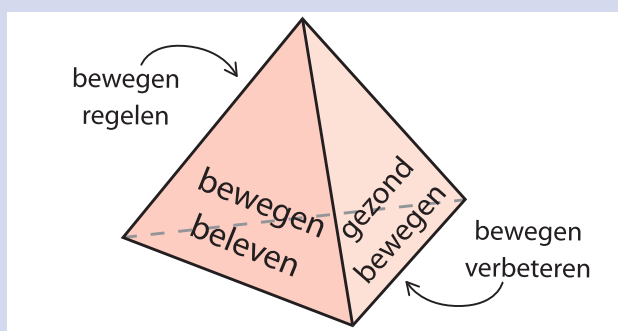
Het Basisdocument onderbouw VO is de afgelopen periode veelvuldig onder de aandacht gebracht in het vakblad. Ook tijdens de VO-studiedag in Den Haag kwamen veel deelnemers in aanraking met het boek. In dit artikel staan we stil bij de leerlijn stoeispelelen. In het Basisdocument wordt ook een leerlijn voor trefspelen beschreven.

Door: Gerie ten Brinke e.a.

LEER- EN ONTWIKKELLIJNEN

In het *Basisdocument* worden leer- en ontwikkellijnen van leerlingen van de oriëntatieperiode (eind brugklas) en de uitbouwperiode (klas 3) beschreven. De leer- en ontwikkellijnen zijn een gevolg van vier sleutels die we in het basisdocument onderscheiden: bewegen verbeteren, bewegen regelen, gezond bewegen en bewegen beleven. Deze sleutels zijn vier ingangen om de kwaliteit van de praktijk in de lessen bewegingsonderwijs te duiden.

De leer- en ontwikkellijnen worden uitgewerkt in voorbeelden van kernactiviteiten met concrete deelnameniveaus van leerlingen (basis, vervolg, gevorderd, zorg). Hieronder wordt de leerlijn stoeispelelen uitgewerkt (bewegen verbeteren). Voor de volledige beschrijving van de leerlijn verwijzen we naar het basisdocument zelf.

VERSCIJNINGSVORMEN

Worstelen is een oeroude activiteit. Maar ook vandaag de dag worden mensen aangesproken door dit soort activiteiten. Sporten als sumo-worstelen en Turks worstelen trekken arena's vol publiek en halen hoge kijkcijfers. Jonge kinderen stoeien met vriendjes en ouders. Veel ouders doen hun kinderen op judo om hen weerbaarder te maken. Judo is ook een wereldwijd verspreide wedstrijdsport. Jongeren meten ook bijvoorbeeld op het strand graag hun krachten met elkaar in stoeivormen.

HOOFDUIDAGING

Bij stoeispelelen gaat het erom de ander uit balans en op de grond te krijgen en te controleren, terwijl de ander dit probeert te voorkomen.

BEWEGINGSTHEMA

Voor school kiezen we voor vormen van judo als bewegingsthemata binnen stoeispelelen, waarbij het erom gaat de ander uit balans en op de rug op de grond te krijgen en te controleren met o.a. vastpakken van kleding (kimono), terwijl de ander dit probeert te voorkomen.

FASERING

- De pakking: beide spelers proberen elkaar op een zo gunstig mogelijke manier vast te pakken. Tegelijkertijd proberen ze

Oriëntatieperiode (4 klokuren)

Kernactiviteiten

• Boomstamjudo

Arrangement (zonder judopakken)

(Judo)matten.

Drietalen: één leerling ligt op zijn buik met de armen gebogen voor. De ander zit daar haaks op, in knieënstand.

De 3e leerling is wachter/scheidsrechter.

Opdracht

Probeer de ander vanuit de uitgangspositie op de rug te krijgen en 10 tellen te controleren. Als dit gelukt is, wisselt één van de spelers met de wachter.

• Vriendjesjudo

Arrangement (met judopakken)

(Judo)matten.

Drietalen: twee leerlingen zitten op de knieën met de heupen naast elkaar, de 'binnenste' arm op de rug van de ander en de 'buitenste' arm ter hoogte van de elleboog de jas van de ander vasthoudend en steunend op de mat.

De 3e leerling is wachter/scheidsrechter.

Opdracht

Probeer elkaar vanuit de uitgangspositie op de rug te krijgen en 10 tellen te controleren. Als dit gelukt is, wisselt één van de spelers met de wachter.

Fase	Functie	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Pakking	Stoeier	N.v.t. afgesproken volgens opdracht			
Uit balans brengen t.o.v. het voorkomen ervan	Tori (degene die aanvullend initiatief heeft)	Probeert de ander uit balans te brengen, aarzelend, vaak nog te laat Volgt soms met een houdgreep	Brengt de ander met wisselend succes uit balans Volgt met een houdgreep	Brengt de ander op tijd en in een snel tempo uit balans Volgt direct met een houdgreep	Onderneemt nauwelijks pogingen de ander uit balans te brengen
	Uke (degene die verdedigt)	Probeert initiatieven van tori te ontwijken, vaak nog te laat	Ontwijkt initiatieven van tori	Reageert snel op de initiatieven van tori en neemt initiatief over	Onderneemt nauwelijks pogingen de initiatieven van tori te ontwijken en blijft uke Laat zich daarna machteloos omkantelen
Controleren t.o.v. het voorkomen ervan	Tori	Legt houdgreep vaak te laat en te los aan waardoor uke uit de houdgreep komt	Reageert tijdig op ontsnappingspogingen van uke; verliest soms controle door schijnbewegingen van uke	Verplaatst zich goed en blijft voldoende druk op uke uitoefenen; de controle komt niet in gevaar	Komt nauwelijks in de positie dat hij de ander onder controle moet houden
	Uke	Doet willekeurige pogingen te ontsnappen uit de houdgreep, maar is daarin te laat	Onderneemt veel acties om te ontsnappen, maar zet deze onvoldoende door	Zet op het juiste moment ontsnappingsacties in en zet deze door; tracht tori te misleiden met schijnacties	Onderneemt geen actie om uit de houdgreep te komen

de gunstige pakking van de ander te ontregelen.

- Het uit balans brengen tegenover het voorkomen ervan: de spelers proberen de ander zodanig uit balans en naar de grond te brengen dat de ander kan worden gecontroleerd. Tegelijkertijd proberen ze te voorkomen dat ze uit balans gebracht worden door de ander.
- Het controleren tegenover het voorkomen ervan: de speler

die de ander uit balans heeft gebracht probeert de ander zo vast te krijgen en vast te houden dat deze niet meer los kan komen. De ander probeert dit te voorkomen.

BANDBREEDTE

Binnen stoeispelen zien we leerlingen op verschillende niveaus deelnemen. Er zijn leerlingen die een aanval vaak nog

Uitbouwperiode (6 klokuren)

Kernactiviteiten

• Grondgevecht: leeuwenjudo

Arrangement (zonder judopakken)

(Judo)matten.

Drietalen: één leerling zit laag op gebogen armen en knieën. Leerling 2 zit daar haaks op, ook op de knieën en pakt de ander vast waar hij wil (niet om de nek).

De 3e leerling is wachter/scheidsrechter.

Opdracht

Tori probeert uke te kantelen en daarna te controleren. Zodra het spel begonnen is, mogen beiden initiatief nemen. Als het je lukt de ander 10 tellen te controleren, heb je een punt. Als dit gelukt is, wisselt één van de spelers met de wachter.

• Staand judo: heupenspel

Arrangement (met judopakken)

(Judo)matten.

Drietalen: twee leerlingen staan naast elkaar; hebben elkaar met een hand op de rug en de andere hand bij de mouw vast.

De 3e leerling is wachter/scheidsrechter.

Opdracht

Probeer de ander naar voren uit balans te brengen door je heup voor de heup van de ander te plaatsen. Maak gebruik van je armen. Als het je lukt de ander zo uit balans te brengen dat hij valt, heb je een punt. Als dit gelukt is, wisselt één van de spelers met de wachter.

In verband met veiligheid moet de mouw vastgehouden worden/blijven, zodat de ander zijn arm niet kan uitsteken als hij uit balans raakt/valt. Je mag de ander niet naar achteren uit balans te brengen. Degene die werpt is verantwoordelijk voor degene die valt!

Fase	Functie	Basis	Vervolg	Gevorderd	Zorg
Pakking	Stoeier	N.v.t. afgesproken volgens opdracht			
Uit balans brengen t.o.v. het voorkomen ervan	Tori	Verplaatst zich zo dat hij uke uit balans probeert te brengen, maar vaak te traag zodat uke eenvoudig de balans hervindt	Verplaatst zich zo dat hij uke uit balans brengt	Verplaatst zich zo snel dat hij uke uit balans brengt, maakt ook schijnbewegingen	Neemt weinig initiatief, als hij een poging doet om uke uit balans te brengen, raakt hij zelf uit balans
	Uke	Kan op tijd reageren op een half ingezette actie van de ander	Kan op tijd reageren op een actie van de ander	Op het moment dat de ander de actie wil gaan maken, neemt hij het initiatief over	Wacht de initiatieven van de ander af en ontwijkt een actie van de ander niet
Controleren t.o.v. het voorkomen ervan	Tori	Alleen wanneer de ander niet goed de balans hervindt, lukt het hem de ander door te draaien/te kantelen en op de grond te leggen	Op het moment dat de ander uit balans raakt, draait hij de ander door/kantelt de ander, nog niet altijd op de rug	Op het moment dat de ander uit balans raakt, draait hij de ander door/kantelt de ander en houdt de ander in een houdgreep	Komt niet in een positie dat hij de ander uit balans brengt
	Uke	Probeert wel van z'n rug te draaien, maar dat lukt alleen wanneer de ander hem teveel ruimte geeft	Probeert van z'n rug te draaien; dit lukt redelijk vaak	Draait op het moment dat hij op de rug op de grond gelegd wordt direct door, zodat een houdgreep voorkomen wordt	Wanneer hij op zijn rug op de grond gelegd wordt, onderneemt hij geen enkele poging er uit te komen

wat traag en te laat inzetten en die worden verrast door een aanvalspoging van de ander. Daarnaast zijn er leerlingen die sneller, tijdig en met een passende techniek aanvallen. Sommigen kunnen zelfs een aanval overnemen. De deelnamemogelijkheden van leerlingen kunnen worden bevorderd door te variëren in zaken als: wel/niet voorschrijven van bepaalde uitgangspositie, pakking, techniek, tegenstander; initiatief aan een kant of aan beide kanten.

Voor een compilatie van het basisdocument zie www.kerndoelelonderbouw.slo.nl.

Het Basisdocument *bewegingsonderwijs onderbouw VO* is te bestellen bij het Jan Luiting Fonds (www.janluitingfonds.nl).

Correspondentie: g.ten.brinke@windesheim.nl

Het Instituut voor Sportstudies van de Hanzehogeschool Groningen zoekt voor de major Sportontwikkeling een

Teamleider Sportontwikkeling/ALO

1,0 fte, vacaturenummer 2008028

Het Instituut voor Sportstudies is één van de 19 schools van de Hanzehogeschool Groningen. De missie van het Instituut voor Sportstudies is: 'Wij ontwikkelen innovatieve beroepspraktijken in de sport.' De uitgebreidere versie die daaraan ten grondslag ligt is: 'Wij willen als waardegedreven organisatie kenniswerkers in de sport leren het beste uit zichzelf en anderen te halen om op inspirerende wijze de beroepspraktijk te innoveren'.

De teamleider onderwijs is primair verantwoordelijk voor ontwikkeling, vernieuwing, kwaliteit, uitvoering, evaluatie en bijstelling van het onderwijs en de bijbehorende werkprocessen. Daarbinnen is het begeleiden en aansturen van de docenten cruciaal. Daarnaast draagt de teamleider als lid van het managementteam bij aan ontwikkeling en uitvoering van instituutsbeleid voor zowel de korte als lange termijn.

Sluitingsdatum is **6 april 2008**.

Interesse? Ga naar www.hanze.nl voor de uitgebreide versie van de vacature.

R ► AFDELINGEN

DE NOORDER

Praktijkdag 2008

Datum: 12 april

Tijd: 8.30 tot 14.00 uur

Plaats: Nieuwe HIS te Groningen

Rusland Kinderhulp helpt!

Uw hulp helpt ook! Giro 2380041

Jan Bruins Slotstraat 7
7913 ZZ Hollandscheveld
Telefoon (0528) 34 11 04
(tijdens werkdagen van 9.00-12.00 uur)
info@ruslandkinderhulp.nl
www.ruslandkinderhulp.nl

Stichting Rusland Kinderhulp zet zich in voor de kinderen (en hun ouders) die wonen in de door de Tsjernobyl-ramp besmette gebieden.

Jaarlijks worden er groepen kinderen voor een gezondheidsverblijf naar Nederland gehaald.

Verder verzorgt de stichting hulpgoederen naar Wit-Rusland, waarbij alles wordt geregistreerd opdat het niet in beslag genomen wordt door de douane en de goederen terecht komen bij de hulpbehoevenden.

Een belangrijke nieuwe tak waarmee Stichting Rusland Kinderhulp zich bezighoudt is de zelfredzaamheid van het land. Daartoe worden agriprojecten opgezet onder het motto:

LEREN - WERKEN - GELD VERDIENEN.
Rusland Kinderhulp heeft inmiddels een goede reputatie opgebouwd als

humanitaire organisatie in Wit-Rusland.
Uw hulp helpt ook!
U wordt al donateur voor €12,50 per jaar.

SNOWBREAKS.NL
BY ROCKS 'N RIVERS

Schoolkampen in de sneeuw!

ROCKS 'N RIVERS LEDEBOERSTRAAT 68B, 5048 AD TILBURG, NEDERLAND
TEL: 013 4690460, FAX: 013 4690461, E-MAIL: INFO@ROCKS-N-RIVERS.NL
WEBSITE: WWW.ROCKS-N-RIVERS.NL

DE KVLO IN 2007, VERKORT JAARVERSLAG

FOTO: HANS DIJKHOFF

Het DB tijdens de wintervergadering 2007

145 JAAR KVLO

In het afgelopen jaar bestond de KVLO 145 jaar. De viering van dit lustrum heeft plaatsgevonden op 15 september in het Park de Hoge Veluwe. Het hoofdbestuur had gekozen voor een viering waarbij alle kaderleden en leden van de staf met hun partners waren uitgenodigd voor een informeel samenzijn in de middag en avond. Met deze vorm wilde het hoofdbestuur benadrukken welk een geweldig kapitaal de vereniging bezit met het enthousiasme en de betrokkenheid van zoveel vrijwilligers die met elkaar jaar in jaar uit het vele werk verzetten. Het was een geslaagde viering.

KABINETSBELEID EN BELEID KVLO

Een belangrijke politieke gebeurtenis was het aantreden van een nieuwe Tweede Kamer en een nieuw kabinet. Voor het hoofdbestuur betekende dit dat opnieuw veel tijd is geïnvesteerd in het kennismaken met de nieuwe bewindslieden en Kamerleden. Zeker voor de ontwikkeling naar de toekomst toe is van groot belang welke prioriteit door het nieuwe kabinet aan bewegingsonderwijs en sport wordt toegekend. De verwachtingen waren deze keer extra hoog gespannen omdat in de opmaat naar de verkiezingen de Alliantie, school en sport samen sterker, een duidelijk wensenlijstje voor de nieuw te vormen regering had samengesteld.

Deze Alliantie van in eerste instantie OCW, VWS en NOC*NSF

heeft zich goed ontwikkeld in samenwerking met een groot aantal partijen die alle te maken hebben met sport en onderwijs. Ook door de KVLO is intensief meegewerkt aan het versterken van deze samenwerking en het opstellen van een wenspakket voor het nieuwe kabinet. Uitgangspunt hierbij is een betere samenwerking tussen sport en onderwijs, die moet resulteren in een beter en uitgebreider aanbod van bewegingsactiviteiten, welke het mogelijk maakt dat op termijn voor alle jongeren een uur bewegen per dag op en rond school binnen bereik komt.

Dit ambitieuze doel zou al in 2010 voor 90% van alle jongeren gerealiseerd moeten zijn. Op 31 december 2007 waren er 79 VO-scholen en 68 PO-scholen gecertificeerd.

De nieuwe regering van PVDA, CDA en CU komt met een plan voor een 'Brede impuls voor scholen van sport en cultuur'. In de nieuwe kabinetsperiode moeten door intensieve samenwerking tussen rijk en gemeenten 2500 nieuwe, zogenoemde combinatiefuncties worden gerealiseerd. Het zou moeten gaan om nieuwe banen, waarbij een combinatiefunctionaris iemand is die wordt aangesteld bij één werkgever, maar die vervolgens werkzaamheden verricht in tenminste twee sectoren. Inzet van deze combinatiefuncties is mogelijk in PO en VO. Voor het mbo wordt opnieuw een aparte stimuleringsimpuls aangeboden. Door deze aandacht voor het bewegen in het mbo gaan opnieuw steeds meer roc's over tot herinvoering

van verplichte lessen bewegen en sport voor leerlingen in alle sectoren.

In het afgelopen jaar is de KVLO actief betrokken geweest bij deze stimuleringsmaatregelen en ook bij de invoering van combinatiefuncties zal een ondersteunende en voorlichtende rol worden gevraagd.

Om op een goede manier in te spelen op dit nieuwe regeringsbeleid is binnen de vereniging tijdens meerdere ontmoetingen van hoofdbestuur en kader over deze ontwikkelingen gesproken. Deze discussies vonden plaats in het kader van een nieuw beleidsplan voor de vereniging voor de periode 2008-2012. Het nieuwe beleidsplan draagt als titel 'Voor kwaliteit in bewegen, elke dag'. Finale besluitvorming over dit beleidsplan is in de wintervergadering doorgeschoven naar het komende verenigingsjaar.

KVLO-ACTIVITEITEN

Binnen de vereniging is veel tijd besteed aan het project regionale positionering. Het speciaal hiervoor aangestelde projectteam heeft de afdelingsbesturen actief benaderd. Dit heeft geleefd tot een aantal bijeenkomsten voor nieuwe leden, een uitbreiding van scholingsmogelijkheden, verbetering van het contact met de opleidingsinstituten en een verjonging in een aantal besturen. De klankbordgroep die het project begeleidt is positief over de resultaten.

In het afgelopen jaar is de mogelijkheid om ingeschreven te worden in het register van leraren bewegingsonderwijs verder uitgebouwd. Door een actieve voorlichting zowel in het blad als bij studiedagen en kaderbijeenkomsten begint het idee te leven en kon het jaar worden afgesloten met 250 ingeschreven leden in het initieel register. Door deze aandacht voor het registerleraarschap worden ook steeds meer scholingen en cursussen aangeboden om gewogen te worden in het kader van de registratie. In het algemeen kan geconstateerd worden dat scholing meer en meer op de agenda komt en groeiende is. Zo waren de door de KVLO in samenwerking met de opleidingen georganiseerde scholingsdagen zeer succesvol.

In het kader van de VVVO (vakverenigingen voortgezet onderwijs) is sprake van een intensieve uitwisseling van ideeën, waarbij de KVLO beroepsstandaarden registratie, beroepscompetentieprofiel en beroepscode voor andere verenigingen voorbeeldmatig werken.

De bevoegdheidsregeling in het primair onderwijs heeft veel aandacht gevraagd. De voortdurende onduidelijkheid vanuit de overheid over de mogelijkheid om leraarondersteuners in te zetten bij het bewegingsonderwijs blijft vragen om overleg en aandacht.

Positief is het tot stand komen van het Protocol bewegingsonderwijs, waarin de besturen voor scholen voor PO vastleggen wat met betrekking tot de inzet van personeel voor bewegingsonderwijs wordt geadviseerd. Naast een brede oriëntatie op kwaliteit in bewegingsonderwijs biedt dit protocol houvast voor de inzet van de leraarondersteuner. Uitgangspunt is dat de bevoegde leraar aanwezig is bij de lessen en daarbij ondersteund kan worden door een leraarondersteuner, maar niet vervangend.

Door een vervroegde evaluatie van de 'leergang bewegingsonderwijs voor groepsleerkrachten' is de kwaliteit van bewegingsonderwijs gegeven door de specialist opgeleid via de Pabo sterk in de belangstelling. De KVLO heeft zich in dit traject nadrukkelijk gemanifesteerd, zowel naar buiten toe als naar de collega's die werkzaam zijn op de opleidingen, georganiseerd in het Pabo-netwerk.

Samen met de SLO en de AVS is gewerkt aan een herziening van de brochure bewegingsonderwijs in de basisschool. Met de Stichting Consument en Veiligheid is samengewerkt op het gebied van blessurepreventie en reductie van ongevallen bij gymlessen met als resultaat de map Veiliger bewegingsonderwijs voor basisscholen.

In het VO blijft de verplichte onderwijstijd een punt van aandacht. Opvallend is de toename van scholen die het eindexamen lichamelijke opvoeding invoeren, zowel in havo/vwo als in het vmbo. Via de organisatie van netwerken van docenten is de KVLO actief in de ondersteuning van collega's. Vijf nieuwe scholen doorlopen het kwaliteitsproject LO. Het samen met de SLO ontwikkelde *Basisdocument onderbouw VO* kon op de voorjaarsvergadering worden gepresenteerd.

De politieke discussie over het totaal aantal uren voor leerlingen is heftig, maar heeft geen bijzondere betekenis voor het vak. Wel kan geconstateerd worden dat deze 1040 uren norm belemmerend werkt op de deelname van collega's aan nascholing. Samen met de andere vakverenigingen (VVVO) is hierop actie gevoerd.

In het mbo wordt nauw samengewerkt met het Platform Bewegen en Sport MBO. Eind november wordt door het 'Nationaal Team' 'bewegen en sport in het MBO', dat uit 100 prominente Nederlanders bestaat, een manifest aangeboden aan de fractievertegenwoordigers van de Tweede Kamer met als doel bewegen en sport weer te verankeren in de onderwijsprogramma's.

Arbeidsvoorwaarden, rechtspositie

Bij het overleg over de arbeidsvoorwaarden heeft het afgelopen jaar het ontstaan van sectororganisaties de aandacht gevraagd. Zo is de VO-raad opgericht en zijn vergaande voorbereidingen getroffen voor het oprichten van een PO-raad. Voor het overleg betekent dit een verschuiving van centraal naar sectoren. De federatie onderwijsbonden CMHF heeft hierop geanticipeerd. De plaats van de onderwijsbonden binnen het kader van de CMHF blijft onderwerp van gesprek. Vanuit de VVVO besluiten steeds meer vakverenigingen om zich aan te sluiten bij de Federatie en daarmee ook de belangenbehartiging van leden op te starten.

In het PO hoefde geen nieuwe CAO te worden gesloten aangezien de CAO afloopt per 1 augustus 2008. We kunnen voor deze sector spreken van een relatief rustig jaar.

In het VO is onder dreiging van een staking en een ultimatum uiteindelijk nog een eenjarige CAO gesloten. Dit heeft in 2007 geleid tot een aanvaardbare loonstijging van 2,4% en een op-hoging van de eindejaarsuitkering van 4,1 naar 5,6% (1,5% dus).

In het mbo was één staking voldoende om nog voor de zomer-

vakantie een CAO te sluiten waarbij de werkdruk niet alsnog verhoogd zou worden en met een loonstijging in 2007 van 2,4% en een ophoging van de eindejaarsuitkering van 0,8%. In het hbo bereikte men voor het verstrijken van de looptijd een nieuw onderhandelaarsakkoord met daarin een salarisparagraaf voor 2007 van 1,3% loonstijging en ophoging van de eindejaarsuitkering van 1,7%.

Op het gebied van individuele rechtspositie zien we een toename van vragen over veiligheid en aansprakelijkheid, bevoegdheden, huisvesting en arbo-zaken. Het aantal fuwazaken is in 2007 afgenomen. De meeste VO-scholen hebben de invoering van een functiebouwwerk achter de rug, waardoor de grootste (juridische) problemen rondom functiewaardering inmiddels opgelost zijn.

Er is sprake van een dalende trend in het aantal DGO's omdat er minder DGO-onderwerpen zijn in de CAO's. Met de dreigende tekorten aan personeel in het onderwijs ligt het in de lijn der verwachting dat het aantal DGO's ook in de toekomst laag zal blijven. Er is regelmatig een beroep gedaan op de steunpunten MR. Er waren veel vragen over onderwijstijd in het VO en mogelijke gevolgen voor het personeelsbeleid.

Studiedagen en cursussen

De afdeling VAS-CMHF organiseerde diverse landelijke cursussen; WMO in relatie tot de WMS, de problematiek rond de invoering van de Lumpsum PO, het opstellen en toetsen van het formatieplan en personeelsbeleidsplan. Daarnaast was er wederom veel belangstelling voor onderhandelings- en vergaardertechnieken. Cursussen worden steeds vaker specifiek toegesneden op de situatie van een afzonderlijke school.

VAS onderhoudt sinds 2007 een nascholingskalender op de KVLO-website. Hierop staat al het relevante scholingsaanbod met (indien van toepassing) de accreditatie in het kader van de registratie.

Steeds meer docenten LO volgen de cursus EHBSO. VAS organiseerde in 2007 acht cursussen EHBSO op het bureau en 26 cursussen op locatie.

De afdeling onderwijskundige zaken en bureau VAS organiseerden in samenwerking met ALO's en/of SLO zeven landelijke studiedagen: BO, SO, MRT, VO, Praktijkonderwijs, BSM (tweemaal).

Tevens was er een toename in het aantal netwerkbijeenkomsten. Zes bijeenkomsten vernieuwde onderbouw VO, zes bijeenkomsten LO2 vmbo, twee bijeenkomsten netwerk vakgroepen BO.

In totaal traden er ca. 150 keer docenten aan voor het geven van cursussen en trainingen.

Schoolsport

De KVLO-schoolsporttoernooien zijn in 2007 nog verder gegroeid. In 2007 deden 188 scholen mee met bijna 20% meer deelnemers in de voorronden en finales. The School Final was op vrijdag 8 juni 2007. Meer dan 6000 leerlingen en begeleiders van 120 scholen kwamen die dag naar het Olympisch Stadion.

Voor het eerst werd op donderdag 24 mei een landelijke voet-

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Tijdens de opening van Mission Olympic

baldag voor cluster 3-scholen georganiseerd. Meer dan 400 leerlingen kwam met begeleiding naar het KNVB-sportcomplex te Zeist.

Een aantal scholen heeft deelgenomen aan ISF-toernooien. In 2007 vond de verkiezing Sportiefste School PO plaats. Winnaar was de OBS Anne Frank uit Den Haag. Winnaar van de publieksprijs was De Boemerang uit Apeldoorn.

EXTERNE CONTACTEN

De KVLO heeft veel contacten met andere organisaties. Organisaties die raakvlakken hebben met het werk en de missie van de KVLO. Dit betreft zowel stafmedewerkers, hoofdbestuursleden als afdelingsbestuurders. Het gaat om (net)werkcontacten, inhoudelijk overleg, maar ook in bestuurlijke zin is de vertegenwoordiging groot.

CMHF

De KVLO is de grootste vereniging binnen de CMHF en is in de persoon van Jilles Veenstra vertegenwoordigd in het bestuur. Sinds twee jaar is de KVLO getrapd aangesloten via de Federatie Onderwijsbonden CMHF/MHP. Hiermee is de Federatie verreweg de grootste vereniging binnen de CMHF. Vanwege de verdeling van de GO- en vakbondsfaciliteiten is de Federatie verplicht aangesloten bij een Centrale. In 2008 zal voor de CMHF duidelijk moeten worden hoe de toekomst er uit zal gaan zien voor de aangesloten verenigingen. Ook voor de Federatie zal duidelijk moeten worden of zij aangesloten wil blijven bij de CMHF.

Jilles Veenstra is voorzitter van de NVOP, een kleine vereniging, behorend tot de Federatie Onderwijsbonden CMHF/MHP.

SBL

De Stichting Beroepskwaliteit Leraren is een kenniscentrum voor leraren. Voor het opzetten van landelijke registratie, het bekwaamheidsdossier en een gebruiksvriendelijk portfolio heeft de KVLO in de persoon van Hilde Bax als gesprekspartner gefunctioneerd. Hjalmar Zoetewei neemt deel aan een werkgroep (SBL en leden van andere vakinhoudelijke vereni-

gingen) die het portfolio nader gaat vormgeven. Harry Evers zit namens de CMHF in het bestuur van SBL.

Platform VVVO

Het platform VVVO is een overkoepelende vereniging van de vakinhoudelijke verenigingen in het voortgezet onderwijs en fungeert als gezamenlijke spreekbuis en aanspreekpunt. Bij het platform zijn 26 verenigingen aangesloten die gezamenlijk zo'n 75.000 leraren vertegenwoordigen. Gert van Driel vertegenwoordigt de KVLO binnen het platform en is tevens lid, vice-voorzitter, van het bestuur van het platform. Het platform heeft in het afgelopen jaar regelmatig (zesmaal) vergaderd. Met name de werkzaamheden van de Commissies Rinnooy Kan en Dijsselbloem hebben de agenda bepaald.

EUPEA

De 'European Physical Education Association' is het verband van 27 Europese landen, waarin vooral de vakverenigingen van al die lidstaten vertegenwoordigd zijn. Jaarlijks organiseert EuPEA een forum waar in twee dagen de gemeenschappelijke problematiek van lichamelijke opvoeding en school-sport in de landen wordt behandeld. Het motto van EuPEA is 'No education without physical education'. Gert van Driel is lid van de Board van EuPEA.

Opleidingsinstellingen

Het **ALODO** is het strategisch overleg van de hbo-instellingen die opleidingen aanbieden op het gebied van Lichamelijke Opvoeding, Sportmanagement en Bewegen en Gezondheid. Gert van Driel, voorzitter van de KVLO, maakt als adviserend lid deel uit van dit overleg.

Pieter Mathijssse zit namens de KVLO in de **Raad van Advies** van de Fontys Sporthogeschool.

Baukje Zandstra zit namens de KVLO in de Adviesraad Bewegen en Gedragsbeïnvloeding van de Hogeschool Windesheim. Bert Boetes neemt deel aan de veldadviesgroep van de CALO Zwolle.

Namens de KVLO heeft Baukje Zandstra zitting in de **Raad voor Advies Actieve Leefstijl School en Sport**. Het Instituut voor Sportstudies van de Hanzehogeschool Groningen en het Instituut voor ALO/Voeding van de Hogeschool van Amsterdam hebben het voortouw genomen om de Methodiek *Actieve Leefstijl School en Sport* te ontwikkelen. De bijscholing voor leraren lichamelijke opvoeding zal in 2008 als cursus op alle ALO's worden aangeboden.

Het **Pabo-netwerk bewegingsonderwijs** bestaat uit pabo-docenten LO. Met het bestuur vindt jaarlijks overleg plaats. Met de secretaris heeft veel overleg plaatsgevonden over de Leergang Pabo.

Het **MBO/SB achterbanberaad** vertegenwoordigt de docenten LO op de roc's met een opleiding voor sport en bewegen. In 2007 is gestart met een structureel overleg van voorzitter en secretaris van de KVLO met het bestuur MBO/SB. Er blijven meningsverschillen over de mate van zelfstandigheid van de lobos.

Het **platform LO** bestaat uit vertegenwoordigers van de KVLO,

FOTO: HANS DIJKHOFF

Tijdens de finale sportiefste school VO 2006

de SLO, de zes ALO's, het Pabo-netwerk en de Inspectie en is tweemaal bijeen geweest. Inhoudelijke afstemming en discussie vond plaats over vele actuele zaken zoals de implementatie van het *Basisdocument onderbouw VO*, de registratie van docenten LO, de afstemming van landelijke projecten als kliminstructeur, MRT beroepscompetentieprofiel, Kadercursus omgaan met agressie, Project ALSS, Deelcampagne 2x30 min. vmbo, Alliantie School en Sport, de landelijke studiedagen, arbeidsmarktperspectieven LO, het protocol bewegingsonderwijs, de Evaluatie Leergang Pabo, combinatiefuncties. Door de afdeling VAS wordt op alle opleidingsinstellingen voorlichting gegeven over de KVLO en het belang van het lidmaatschap.

Sportorganisaties

De overlegsituaties en contacten met **NOC*NSF** zijn veelvuldig vanwege de raakvlakken in vele projecten zoals de Nationale Sportweek, Alliantie, Mission Olympic, doorlopende leerlijnen, verkiezingen sportiefste scholen, certificering. Oscar Erken zit namens de KVLO in de adviescommissie Olympische Educatie en Fair Play van NOC*NSF. Harry Evers zit namens de KVLO in de Task Force combinatiefuncties.

De KVLO heeft - in de persoon van voorzitter Gert van Driel - zitting in het bestuur van de **Nationale sportweek** (NSW). Dit geldt als de verbinding van de sportweek met het onderwijs. In dat kader vinden meerdere publicaties plaats in het blad en is een bijeenkomst georganiseerd met de opleidingsinstellingen. De voorzitter van de KVLO maakt in de vorm van een kwaliteitszetel deel uit van het bestuur van het **Nederlands Instituut voor Sport en Bewegen**. In het afgelopen jaar is de directeur van NISB de heer A. van Schaveren teruggetreden en is een nieuwe directeur benoemd, mevrouw C. Ross. Behalve bestuursbetrokkenheid is ook op medewerkersniveau samengewerkt bij meerdere projecten en campagnes.

Turnplatform

Het Turnplatform bestaat uit vertegenwoordigers van de KVLO, de KNGU, de NFWS / NVWIG, de NCS, de NKS, de

ALO's en de roc's (opleidingen voor sport en bewegen). Het platform organiseert onder voorzitterschap van Pieter Matthijsse studiedagen. In 2007 waren deze gekoppeld aan het EK Turnen in de Amsterdam RAI, aan de Nederlandse Gymnastrada en het Maaspoort Sports & Events met Acrogym.

Commissie Protocol bewegingsonderwijs PO

De commissie bestond uit vertegenwoordigers van de werkgeversorganisaties, OCW, de opleidingen en de KVLO (Baukje Zandstra). Zij heeft in opdracht van OCW een Protocol Bewegingsonderwijs PO ontwikkeld. In september 2007 kon het protocol, met als doel kwalitatief goed en veilig bewegingsonderwijs worden afgerond en kwam het als digitaal instrument beschikbaar. Er is veel discussie geweest over de zelfstandigheid van lobs met als conclusie: de leraarondersteuner werkt altijd onder verantwoordelijkheid van een bevoegde (vak)leraar die in de les aanwezig dient te zijn.

DE VERENIGING INTERN

Bureau en interne organisatie

Binnen het bureau hebben zich enige mutaties voorgedaan. In de bureau-organisatie heeft het vernieuwen van het management-informatiesysteem en de website de nodige aandacht gevraagd.

Sinds januari 2006 bestaat het bureau uit vier clusters: onderwijskundige zaken, rechtpositie en arbeidsvoorwaarden, School en Sport en Communicatie en PR. Alle stafleden en hoofdbestuursleden maken deel uit van één of meerdere clusters. Beleidsvoorbereiding vindt zo veel mogelijk in de clusters plaats. De clusters komen vijf keer per jaar bijeen. Daarnaast is er maandelijks een moment ingepland voor clusteroverstijgend stafoverleg. Dit gaat door bij actuele zaken. Met het secretariaat vindt regelmatig overleg plaats. Eens per jaar is er algemeen bureauoverleg.

Het hoofdbestuur

In 2007 zijn er geen nieuwe kandidaatstellingen geweest. In 2007 traden statutair af en zijn - zonder tegenkandidaten - herbenoemd Bert Boetes, Harry Evers en Baukje Zandstra. In 2008 treden volgens rooster af: Marianne van Bussel, Guus Klein Lankhorst en Yvonne Sanders.

Het hoofdbestuur vergaderde tien keer op vrijdagmiddag. Het dagelijks bestuur vergaderde maandelijks. De themadag van hoofdbestuur en staf vond plaats op vrijdag 16 november. Daarbij stonden twee thema's centraal: Het imago van de KVLO en het nieuwe beleidsplan.

Financieel beleid KVLO

In 2007 is naast het realiseren van de jaarcijfers en het opstellen van de begroting veel tijd besteed aan het uitbesteden van het beheer van het vermogen van de KVLO. Uiteindelijk is gekozen voor ABNAMRO. Met de accountant zijn afspraken gemaakt over het meer in eigen beheer voorbereiden van de jaarcijfers. De vergoedingsregelingen zijn tegen het licht gehouden en aangepast. Er is een paragraaf financieel beleid van de KVLO voor de komende vier jaar geschreven.

De financiële commissie bestaat uit eerste en tweede penningmeester KVLO, stafmedewerker financiën KVLO, een financieel deskundige en twee afdelingspenningmeesters. Zij is in 2007 tweemaal bijeen geweest. De jaarcijfers over 2006 zijn besproken en de begrotingsvoorstellen voor 2008. Daar het tekort op de begroting structureel blijkt te zijn is in 2008 een contributieverhoging nodig.

Ledenvergaderingen

In 2007 zijn er twee algemene ledenvergaderingen geweest. De 145e voorjaarsvergadering werd georganiseerd door de afdeling West-Brabant en vond plaats op vrijdag 25 mei 2007 in de Gasterij de Seterse Hoeve te Oosterhout. Bijzonder hoogleraar Annelies Knoppers hield een rede over de verborgen betekenissen van lichamelijke, sport en gezondheid, seksualiteit, sekse en de impact op het curriculum bij bewegingsonderwijs en jeugdsport.

De wintervergadering is gehouden op zaterdag 8 december in het Jaarbeurs Congrescentrum te Utrecht. Enkele wijzingen in het reglement registratie zijn aangenomen. Het KVLO beleidsplan 2008-2012 kon nog niet worden vastgesteld en is doorschoven naar de voorjaarsvergadering.

Kaderbijeenkomsten

Op donderdag 15 en vrijdag 16 maart vond voor de zesde maal de tweejaarlijkse kadertweedaagse plaats in het conferentiecentrum Kapellerput te Heeze. De 57 deelnemers hebben gecommuniceerd over de Alliantie School en Sport, over lichamelijke opvoeding in relatie tot de gezondheid, over het nieuwe Beleidsplan 2008-2012 en over het project Regionalisatie. Op woensdag 7 november was er een kaderbijeenkomst in Regardz Eenhoorn te Amersfoort. Er waren dertien afdelingen vertegenwoordigd. De thema's waren: evaluatie KVLO Registratie, GO-zaken: inzet CAO's en het concept-beleidsplan.

KVLO-leden

Het jaar 2007 laat wederom een groei in het ledenaantal zien en wel van 115 leden. Op 1 januari 2008 zijn er 8970 leden. Op 1 januari 2007 bedroeg het ledenaantal 8855. Bedankt voor het lidmaatschap hebben 453 leden. Er kwamen 580 nieuwe leden bij. Er zijn in 2007 minder kandidaat-leden, iets meer gewone leden en minder opzeggingen geweest. In het jaar 2007 is de KVLO-erepenning uitgereikt aan dhr. P. van Dortmont, afd. West-Brabant en dhr. E. van Wijk, erelid afd. IJmond.

Het vakblad *Lichamelijke Opvoeding*

In 2007 is de lay-out grondig aangepast. Het betrof aanpassingen aan de cover (lettertype balken voor tekst, indeling) en de kleur groen. Door een intensievere samenwerking van blad en website zijn de artikelen over de inhoud van studiedagen en de inschrijfformulieren naar de site verhuisd. Het blad verscheen in 2007 veertien keer. Het totale aantal pagina's was 808. In het oog springt een toename van het aantal praktijkpagina's. Ook het aantal advertentiepagina's is toegenomen. Aan binnengekomen artikelen was geen gebrek.

FOTO: ANITA RIEMERSMA

Tijdens de Papendaldagen van de afdeling Haarlem

STICHTINGEN

Het **Jan Luiting Fonds** is het publicatie- en studiefonds van de KVLO. De helft van de bestuursleden is aangesteld namens de KVLO. Het bestuur heeft afscheid genomen van Jan Bovend'eerdt.

In deze verslagperiode verscheen het *Basisdocument Bewegingsonderwijs voor de onderbouw van het voortgezet onderwijs*. Van het eerder verschenen *Basisdocument Bewegingsonderwijs voor het basisonderwijs* verscheen een samenvatting voor de pabo-studenten die geen speciale opleiding bewegingsonderwijs volgen. In 2007 verscheen een herdruk van *Sportklimmen, spelen met evenwicht* (Frans Melskens).

De commissie 'Sportimpuls' heeft afscheid genomen van Tjeerd van Wimersma-Greidanus.

In de stichting **Bevordering Sociaal Wetenschappelijk Sportonderzoek** (BSWS) werken NOC*NSF, het Mulier Instituut en de KVLO samen, met als doel het bevorderen van sociaalwetenschappelijk onderzoek op het gebied van sport en lichamelijke opvoeding. Door gezamenlijke inspanning van NOC*NSF en KVLO worden twee leerstoelen ondersteund.

Dat is de leerstoel in Tilburg van prof. dr. Paul de Knop. Zijn leeropdracht is om onderzoek te doen naar de didactische, maatschappelijke en beleidsmatige aspecten van lichamelijke opvoeding en sport. In Utrecht wordt onderzoek gedaan door prof. dr. Annelies Knoppers binnen het gebied van pedagogiek en didactiek van de lichamelijke opvoeding en sport.

Groepering Thomas van Aquino

Het jaar 2007 is het 57ste verenigingsjaar van Thomas van Aquino en het 20ste jaar als katholieke groepering binnen de KVLO.

Pieter Matthijsse en Yvonne Sanders-van Arendonk hebben zitting in het hoofdbestuur van de KVLO in het kader van de twee kwaliteitszetsels van Thomas.

Het aantal leden van de KVLO dat ook lid is van Thomas schommelt al enige jaren tussen de 1500 en 1600 en is daarmee redelijk stabiel.

De 40ste Thomas Oriëntatiedag kende als thema: 'Bewegingsonderwijs: meer dan bewegen alleen'. Een studiedag waar

ruim 500 bezoekers begroet konden worden.

De 27ste Thomas Jazzdansdagen werden georganiseerd. Er zijn diverse externe contacten zoals met de Nederlandse Katholieke Sportfederatie (NKS), de Nederlandse Katholieke Schoolraad (NKSr), de VKMO een platform van katholieke maatschappelijke organisaties. Thomas is lid van FICEP, de Fédération Internationale d'Education Physique et Sportive.

AFDELINGEN

Voor het functioneren van de KVLO als vakinhoudelijke en beroepsvereniging zijn goed functionerende afdelingen van vitaal belang. Ongeveer 150 afdelingsbestuurders van 24 afdelingen hebben zich daar in 2007 vrijwillig voor ingezet.

De afdelingsbesturen hebben, samen met de regiocoördinatoren in hun ondersteunende rol, gewerkt aan het ontwikkelen van nieuwe initiatieven om vorm en inhoud te geven aan vijf thema's: deskundigheidsbevordering, communicatie, contacten met externe partners, betrokkenheid van de leden, personele bezetting afdelingsbesturen. Dit heeft geresulteerd in onder andere verbeterde contacten met de opleidingsinstellingen, verjonging en/of aanvulling van diverse afdelingsbesturen en het organiseren van nieuwe studiedagen in de diverse regio's. Veel afdelingsbesturen hebben succesvolle (meerdaagse) scholingen georganiseerd. Daarbij wordt vaak aansluiting gezocht bij bestaande netwerken.

De afdeling Utrecht en Rotterdam zijn, ondanks pogingen van regiocoördinatoren en hoofdbestuur om weer een bestuur van de grond te tillen, nog steeds niet bemenst. Met de gemeente en bestuursorganisaties in Rotterdam en met twee vakleerkrachten is wel overleg inzake de combinatiefuncties en het opzetten van netwerken.

NB: Het volledige jaarverslag is voor leden in te zien op www.kvlo.nl door in te loggen op Mijn KVLO.

Leden kunnen ook een gratis exemplaar opvragen.

Door: Baukje Zandstra

SCHOLINGEN AANVRAGEN VOOR KVLO REGISTRATIE

Ondertussen is de KVLO een jaar op weg met de registratie voor docenten bewegingsonderwijs. Bij Lichamelijke Opvoeding 3 was het reglement van het register bijgevoegd. Wekelijks melden leden zich aan voor het initiële register en er zijn ongeveer 50 scholingen gewaardeerd met registerpunten. Er komen ook steeds meer vragen over de registratie en het aanvragen van scholingen in het bijzonder. Door: Hilde Bax

In het tweede jaar van inschrijving wordt het belangrijk om de punten die nodig zijn voor aanmelden in het beroepsregister te documenteren. Het is de bedoeling om in twee jaar 60 punten te halen. Tenminste de helft vakspecifiek en tweederde door middel van scholingen, waaronder EHB(S)O of BHV.

Het verzamelen van bewijsstukken sluit daarop aan.

Voor deelnemers aan scholingen is het prettig om van te voren te weten hoeveel punten deze oplevert voor de KVLO Registratie. Organisaties die scholingen verzorgen (lerarenopleidingen, afdelingen, expertisecentra) kunnen in hun promotie het aantal punten vermelden. Na waardering door de Commissie Registratie kunnen de punten op het uit te reiken certificaat worden vermeld. Dat betekent service voor de deelnemers. Als een opleidingsinstantie er geen baat in ziet om de scholing voor de KVLO Registratie te laten waarderen, dan kan de deelnemer een persoonlijke aanvraag indienen. Uit de aanvraag moet blijken dat de scholing relevant is voor het onderwijs en op Europees niveau 5 (hbo/wo).

Hoewel gepoogd is om een simpel standaardformulier te ontwerpen voor het persoonlijk aanvragen van scholingen, roept de eerste keer invullen met enige regelmaat vragen op. Wellicht dat een ingevulde aanvraag, een voorbeeld, de drempel verlaagt.

Maar waarom al deze moeite doen? Het is toch (nog) niet verplicht om je in te schrijven in een beroepsregister? De KVLO is hiermee wel begonnen om gedreven en bekwame docenten bewegingsonderwijs de gelegenheid te geven zich naar hun leidinggevende te profileren. Het voornemen om voldoende punten per jaar te halen in het kader van de KVLO Registratie ondersteunt het systematisch ontwikkelen en bijstellen van je persoonlijk ontwikkelplan (POP). Op de site is een kalender gemaakt met uiteenlopende scholingen. Zie: www.kvlo.nl/scholing/vakinhoudelijk/nascholingskalender.

Voor scholingen waar geen registratiepunten achter staan is (nog) geen aanvraag binnengekomen. Deelnemers kunnen

daarvoor een persoonlijke aanvraag indienen. Scholingen door derden aangeboden worden wel op deze pagina geplaatst maar de KVLO kan niet verantwoordelijk worden gehouden voor de aangeboden inhoud!

Stelling:

Aanmelden voor de KVLO Registratie ga ik pas doen als het lerarenregister een verplichting wordt.

Informatie en reacties met betrekking tot de stelling: www.kvlo.nl, beroepsregistratie, reageer.

Het inschrijfformulier voor het initiële register is op de pagina van de beroepsregistratie te downloaden.

Correspondentie: hilde.bax@kvlo.nl

KVLO
**OMSCHRIJVING PERSOONLIJKE AANVRAAG SCHOLING
VOOR KVLO-REGISTRATIE**

Registratie KVLO	Leraren Lichamelijke Opvoeding	Postbus 398 3700 AJ Zeist Tel: 030-6920847
Naam registerlid: 22222	Adres: Buitensingel 22 1888 Rotterdam	Tel: 010-2222222 Email: m.schoen@wanadoo.nl
Naam scholing/cursus: EHBSO	Vakspecifiek LO: ja	Niveau scholing: 5 (hbo) ja
Periode jaar: Maart/april	Contacturen: 16 uur (4 dagdelen)	Zelfstudie uren:
Omschrijving scholing/cursus: De cursus is speciaal gericht op leraren LO en verondersteld een vooropleiding op hbo-niveau met kennis van anatomie en fysiologie op hbo- niveau.		
Doelstelling scholing/cursus: Diagnosticeren van de ernst van de situatie. Toepassen ABCD regel. EHB(S)O kunnen verlenen en hartreanimatie kunnen toepassen.		
Competenties (Europees niveau 5)	<p>2. Pedagogische competentie: zorgen voor een veilige leeromgeving en kunnen handelen als de veiligheid van een leerling in het geding is.(stressbestendigheid).</p> <p>5. Competent in samenwerken in een team: met elkaar de 'nood' situatie inschatten en samen handelen.</p> <p>7. Competent in reflectie en ontwikkeling: zorgen voor de eigen professionele ontwikkeling en de professionele kwaliteit van de beroepsuitoefening (bijhouden bekwaamheid EHB(S)O).</p>	
Evaluatie en reflectie leerervaringen	<p>In cauietiek (praktijk en theorie) heb ik geleerd situaties in te schatten en adequaat in samenwerking met anderen te handelen.</p> <p>Niet aarzelen om 112 te bellen.</p>	
Aan de hand van bijlagen: Inhouden Werkvormen Werkmateriaal en literatuur Deelnemersactiviteiten Vorm toetsing	<p>Bijlagen, waaruit de inhoud van de scholing blijkt, meesturen</p>	
Overige opmerkingen:	<p>De scholing is uitgevoerd door een arts en een verpleegkundige. De arts is werkzaam op de eerste hulp en de verpleegkundige op de ambulance.</p>	

Aanvraag EHB(S)O

EN VERDER

DE KWALITEIT DRUIPT ER VANAF

De KVLO is de eerste vakvereniging in Nederland die een systematisch kwaliteitssystem heeft ontwikkeld voor de praktijk. Het project bestaat uit twee krachtige instrumenten: zelfevaluatie en collegiale visitatie. Inmiddels hebben 15 scholen dit traject met goed gevolg afgerond. In navolging van goede resultaten in vorig jaar zijn dit jaar weer vijf vaksecties enthousiast gestart met als doel elk jaar beter te worden. Door: Guus Klein Lankhorst

SAMENWERKING

Het kwaliteitsproject is ontwikkeld door Q5 (project kwaliteitszorg voortgezet onderwijs), het WJH Mulier Instituut (onderzoeksinstituut) in samenwerking met de VVVO (platform Vakinhoudelijke Vereniging Voortgezet Onderwijs), de SLO (Stichting Leerplan Ontwikkeling) en de KVLO. Deze partijen hadden als doelstelling om een instrument te ontwikkelen voor kwaliteitszorg LO, dat overdraagbaar is naar andere vakken. Leerlingen spelen hierin een voorname rol. Om kwaliteitszorg om te zetten in goed beleid worden de volgende criteria gebruikt: doelgericht, cyclisch, systematisch en integraal.

DOELGERICHT

Goed kwaliteitsbeleid dient twee algemene doelen: verantwoorden en verbeteren. De verticale verantwoording wordt afgelegd aan de inspectie vanuit de Wet Voortgezet Onderwijs (WVO) en de Wet op het onderwijstoezicht (WOT). Horizontaal verantwoordt de school zich aan ouders, leerlingen en leraren.

Verbetering vindt plaats aan de hand van vijf vragen. Deze vragen kunnen gekoppeld worden aan de PDCA-cyclus (zie cyclisch):

- doen we de goede dingen?
- doen we de dingen goed (Plan)?
- hoe weten we dat (Do)?
- vinden anderen dat ook (Check)?
- wat gaan we nu doen (Act)?

CYCLISCH

Verbeteren is een vorm van leren. Wat wil je leren, hebben we dat volgens anderen ook bereikt, hoe borgen we dat en hoe verbeteren we wat nog niet goed genoeg is? We noemen dit het doorlopen van de PDCA-cyclus:

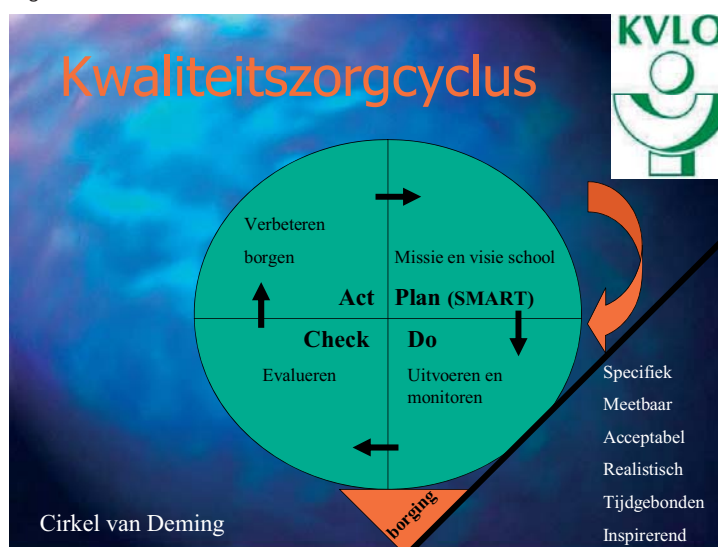
- plan (afhankelijk van de missie en visie van de school)
- do (uitvoeren en monitoren)
- check (evalueren)
- act (verbeteren en borgen).

Belangrijk is om de plannen concreet, 'SMART' (Specifiek, Meetbaar, Acceptabel, Realistisch, Tijdgebonden en Inspirerend) te formuleren (zie figuur 1).

SYSTEMATISCH

Hier gaat het erom welke leercyclus op vaste tijden wordt doorlopen. Dat leidt tot de volgende vragen:

Figuur 1

VOORBEELDVRAAG

Vraag 1 :

Ik maak efficiënt gebruik van de beschikbare onderwijstijd.

A. Feiten.

Dit is doorgaans het geval

1 = nee 2 = niet zo 3 = een beetje wel 4 = ja 5 = niet te beoordelen

Vul een getal in!

B. Belang.

Dit vind ik belangrijk

1 = nee 2 = niet zo 3 = een beetje wel 4 = ja 5 = niet te beoordelen

Vul een getal in!

C. Verbeterbaar.

Dit is op korte termijn met succes te verbeteren

1 = nee 2 = niet zo 3 = een beetje wel 4 = ja 5 = niet te beoordelen

Vul een getal in!

[Ga naar vraag 2](#)

[Terug naar Begin](#)

Figuur 2

- welke activiteiten worden periodiek uitgevoerd (bijvoorbeeld eens in de vier jaar)?
- welke procedures worden daarbij vast gehanteerd (zoals hoe wordt de visitatie georganiseerd)?
- welke kwaliteitsaspecten zijn daarbij betrokken (zie de indicatoren van de inspectie)?
- op welk niveau van de school en op welke doelgroepen hebben ze betrekking (in dit geval vaksectie-niveau en leerlingen spelen een voorname rol)?

INTEGRAAL

Er wordt gekeken naar de kwaliteit van mensen en middelen. Algemeen geformuleerd kun je zeggen dat kwaliteitszorg integraal behoort te zijn. Dat wil zeggen dat de kwaliteit van alle kwaliteitsdomeinen in samenhang, verbeterd en/of geborgd wordt. Integraliteit houdt ook in dat het oordeel van alle belanghebbenden in de afwegingen wordt betrokken zoals schoolleiders, collega's, leerlingen en ouders.

ZELFEVALUATIE

De zelfevaluatie vindt plaats aan de hand van een webbased vragenlijst genaamd Kwalo. De 34 vragen zijn opgebouwd aan de hand van de indicatoren van de inspectie voor goed onderwijs. Deze indicatoren zijn:

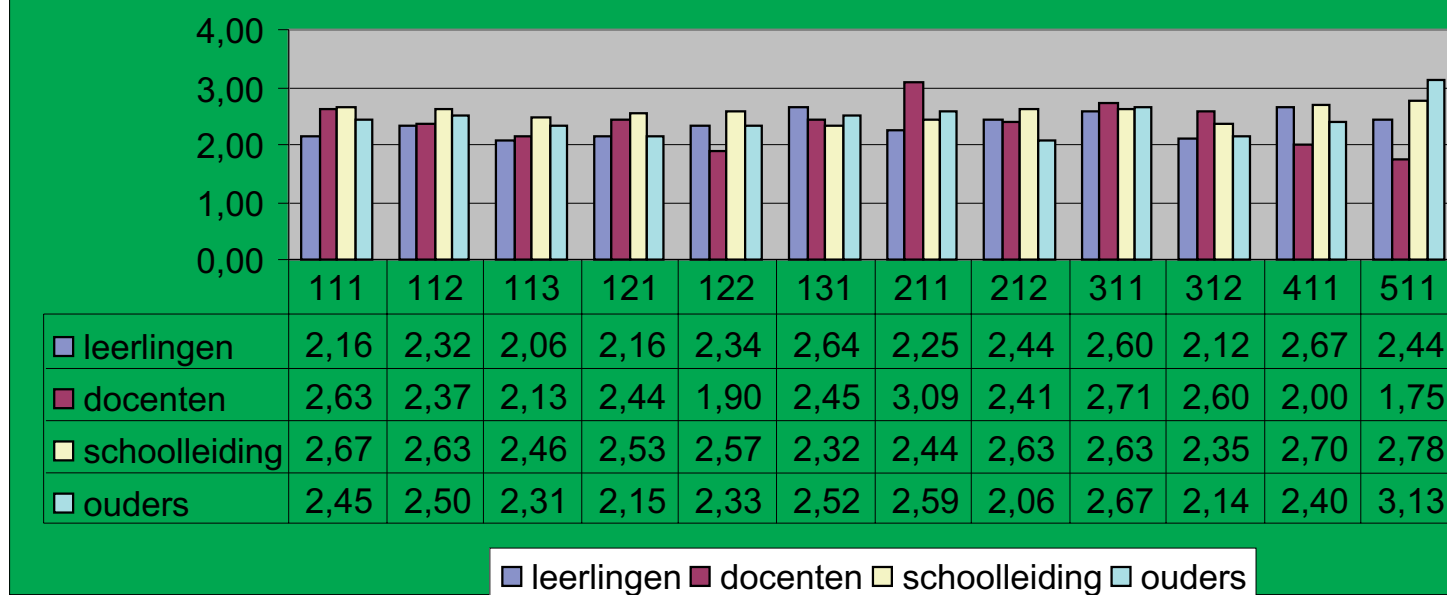
• De lessen	- het onderwijsaanbod
	- het leerproces
	- nazorg
• De vaksectie	- vaksectiebeleid
• Middelen en voorzieningen	- randvoorwaarden
• Schoolcultuur en beleid	- schoolklimaat
• Schoolleiding	- beleid t.a.v. LO

De vragen bestaan uit stellingen die steeds op drie manieren worden benaderd. Is het feitelijk zo, hoe belangrijk is het en is het verbeterbaar (zie figuur 2)? Voor deze manier van vraagstelling is gekozen omdat het prioritering van verbeteracties mogelijk maakt. Wanneer het feit laag scoort en het belang en de verbeterbaarheid hoog, dan is dat een goed verbeterpunt.

Tijdens het project laat de vaksectie de vragenlijsten invullen door leden van de schoolleiding, docenten LO en leerlingen. Elke deelnemer krijgt een code waarmee via internet de vragenlijst kan worden ingevuld. Daarna is het een kwestie van één druk op de knop en alle resultaten staan in grafieken en tabellen (zie figuur 3).

Naar aanleiding van deze zelfevaluatie wordt de eerste scholing gegeven. Tijdens deze scholing wordt geleerd hoe je de

Feiten

Figuur 3

gegevens kunt interpreteren. Daarnaast wordt aandacht besteed aan het voeren van panelgesprekken. Communicatietechnieken worden getraind zoals 'LSD' (Luisteren, Samenvatten en Doorvragen), 'TIP-TOP' en het stellen van open vragen zoals 'hoe', 'wat' en 'welke' omdat deze vragen de meeste informatie opleveren.

Naar aanleiding van de zelfevaluatie worden panelgesprekken gevoerd. De gegevens die naar boven komen, zijn vaak het topje van de ijsberg. Tijdens deze gesprekken wordt op zoek gegaan naar de dieperliggende factoren. Dit heeft een enorme meerwaarde. Met de uitkomsten worden plannen ontwikkeld voor kwaliteitsverbetering. Een voorbeeld: Uit de zelfevaluatie kwam het feit dat leerlingen ontevreden waren over het schoolsportaanbod. De vaksectie dacht dat ze nog meer activiteiten moesten gaan aanbieden. Door het panelgesprek kwamen ze erachter dat ze wel genoeg aanboden maar dat het probleem lag in de communicatie. Leerlingen wisten gewoon niet wat er allemaal werd georganiseerd.

COLLEGIALE VISITATIE

Met de gegevens uit de zelfevaluatie en panelgesprekken wordt een zelfevaluatierapport geschreven. Hierin staan de verbeterpunten van de vaksectie. Dit rapport is de basis voor de visitatie. Vooraf aan de visitatie wordt een tweede scholing georganiseerd. Hierin komen wederom communicatietechnieken aan de orde. Daarnaast wordt de organisatie van een visitatiedag besproken. Collega's (critical friends) komen op bezoek, bekijken enkele lessen en voeren gesprekken met de schoolleiding, docenten en leerlingen (zie figuur 4). Hierbij wordt gekeken of de visitatiecommissie het eens is met het zelfevaluatierapport.

9.00 - 9.25	Ontvangst visitatiecommissie en kennismaking met de rector/schoolleiding
9.25 - 10.30	Lesbezoeken in de verschillende gymzalen, commissie splitst zich bij voorkeur
10.30 - 11.15	Vorbereiding panelgesprekken door de visitatiecommissie
11.15 - 12.15	Gesprek van de visitatiecommissie met een leerlingenpanel
12.15 - 12.45	Lunch en tussentijdse evaluatie door de visitatiecommissie
12.45 - 13.30	Gesprek van de visitatiecommissie met leden van de schoolleiding
13.30 - 14.30	Gesprek van de visitatiecommissie met leden van de sectie LO
14.30 - 15.15	Beraad van de visitatiecommissie over te trekken conclusies
15.15 - 16.00	(Voorlopige) Rapportage van de commissie aan schoolleiding en sectie LO

Figuur 4

Je wordt niet alleen gevisiteerd, je gaat ook zelf op bezoek bij een andere school (carrouselmodel) voor een kijkje in de keuken. De visitatiecommissie bestaat uit: een externe voorzitter en secretaris van de KVLO, twee docenten LO en drie leerlingen. De secretaris van de commissie schrijft het uiteindelijke visitatierapport. Aan de hand daarvan kan de sectie het beleidsplannetje (activiteitenplan) schrijven met de verbeterpunten voor het aankomende jaar.

PLANNING

Het gehele traject duurt een schooljaar. Globaal genomen ziet het er als volgt uit: In oktober worden de vragenlijsten afgenomen (Kwalo). In november volgt dan de eerste nascholing (horende bij de zelfevaluatie). In december worden de panelgesprekken gevoerd met de schoolleiding en de leerlingen. Naar aanleiding hiervan wordt het zelfevaluatierapport geschreven. In februari volgt de tweede scholing ter voorbereiding op de visitatie. In april en mei volgen dan de visitaties. In mei ontvangen de scholen het visitatierapport en dan kan in juni het plan voor verbetering worden opgesteld.

ERVARINGEN

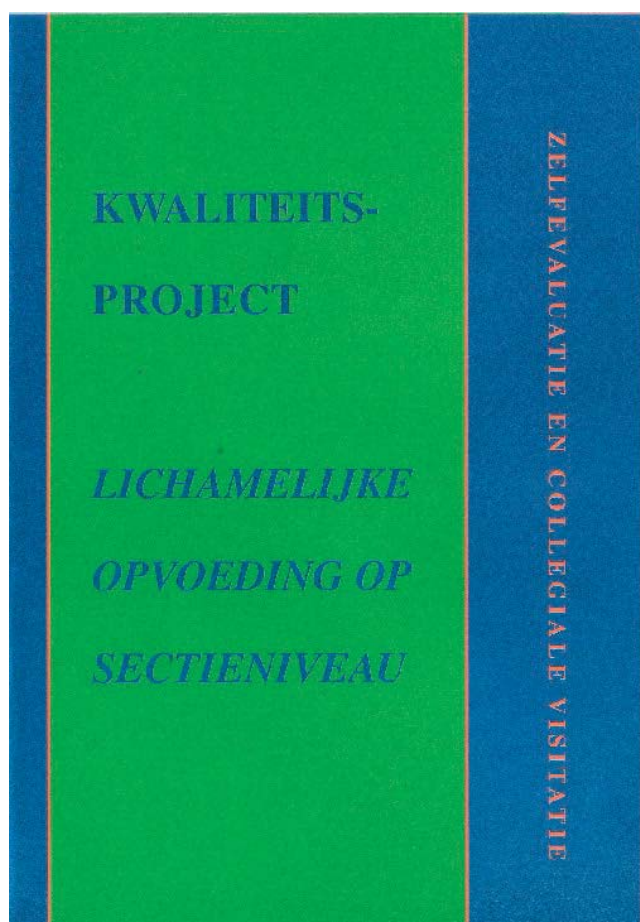
Hier volgen enkele uitspraken van de evaluatie van collega's die het project hebben doorlopen. 'De inbreng van leerlingen werkt zeer verhelderend. We hebben een duidelijker beeld gekregen hoe de schoolleiding tegen ons vak aankijkt. We weten nu hoe we ervoor staan. Het geeft een stimulerend effect, we zijn weer een stap verder gekomen. Het heeft ons geleerd dat we ons meer moeten laten zien. Je voelt je heel veilig bij toch een kijkje in je eigen keuken. Het geeft weer eens een frisse blik. Het is een effectieve benadering. De vragenlijst mag nog wel iets meer leerling-vriendelijk. De sfeer van aanpak en de mengvormen van zelfevaluatie en collegiale visitatie werken prima. Het is erg positief dat het project niet gericht is op beoordeling maar op verbeterkansen. Moeilijke materie wordt heel praktisch vormgegeven.'

DEELNEMEN?

Heeft u een professionele vaksectie die nieuwsgierig is naar de kwaliteit die op dit moment geleverd wordt? Heeft u de ambitie heeft om elk jaar beter te worden? Dan is het kwaliteitsproject LO wellicht iets voor uw vaksectie. Wanneer u besluit mee te doen mag het webbased instrument (Kwalo) behouden worden. Er staat een helpdeskmedewerker ter beschikking bij computerproblemen. Er is een projectmedewerker van de KVLO om gedurende het jaar het proces te begeleiden. Er wordt niet gewerkt met beoordelingen maar op zoek gegaan naar verbeterpunten. U krijgt een uitgebreide handleiding. Het kwaliteitsproject is inclusief twee scholingen. Er komt een externe voorzitter en secretaris die de visitatie begeleiden. Er wordt een visitatierapport geschreven. Heeft u zich opgegeven voor het beroepsregister dan levert het ook nog eens 24 punten op (wet BIO). Mocht u interesse hebben dan kunt u contact opnemen met ondergetekende of de folder (zie figuur 5) aanvragen bij de KVLO. Er kan kosteloos een presentatie worden gegeven bij u op school.

LITERATUUR

- Blois-Hofma H. e.a. (2005) 'Kwaliteitsproject op sectieniveau'. Lichamelijke Opvoeding 13
- Heijmans, J. (2006) *Groeien in je vak met collegiale visitatie* E&S Praktijkreeks 1
- Hendriks, M.A. (2000) *Kwaliteitszorg voortgezet onderwijs, instrumenten en organisaties*

Figuur 5

ISISQ5 (2006) *Saus of marinade*, kwaliteitsbeleid op scholen voor voortgezet onderwijs

Kamphof, G. (2001) *Zelfevaluatie in de praktijk* CPS en Q5

Kate ten, M. e.a. (2006) 'Elk jaar een stukje beter worden'.

Lichamelijke Opvoeding 3

Stegeman, H. e.a. (2004) 'Kwaliteit op de sportvloer'. Lichamelijke Opvoeding 12

Over de auteur

drs. G.W. Klein Lankhorst is Projectleider van het kwaliteitsproject en als LO-docent werkzaam op het Maertens College in Groningen

Correspondentie: guus.kleinlankhorst@kvlo.nl

EN VERDER

ADVENTURE-EDUCATIE IN HET PRAKTIJKONDERWIJS

Het praktijkonderwijs is voor docent en studenten avontuur op zich. Er is altijd wel iets ongewoons, spannends of onverwachts dat iemand overkomt, precies de definitie van avontuur volgens de Dikke van Dale. Maar zijn deze avonturen gewenst of zorgen ze voor stressvolle situaties? Zijn de docenten en studenten zich bewust van de avonturen die zij voor zichzelf en voor elkaar creëren? Wat is avontuur precies? En waarom willen wij avontuur in het onderwijs? Door: Waldo Oosterhof

Adventure-les vier staat op het punt van beginnen als Sander Bloem, gymdocent op het Wellant College enthousiast aankomt op het Adventure Parc. 'Ik kan nu al op school zien wie er op het Adventure Parc zijn geweest', zegt hij. 'Er heerst een betere sfeer in de groep en de leerlingen stimuleren elkaar op een positieve manier in plaats van dat ze elkaar afkraken en uitlachen.' Sanders enthousiasme belooft veel goeds voor les vier waarin de leerlingen worden uitgedaagd om te kakelen als een kip en geblijnddoekt over een veld te rennen. Dankzij deze activiteiten komen de leerlingen in aanraking met zowel fysieke als emotionele avonturen.

ONTSTAAN

Avontuur in het onderwijs was al in 1941 een grote wens van dr. Kurt Hahn, een onderwijzer met wortels in de klassieke Duitse en Britse privé-scholen. Dr. Hahn vond dat het normale schoolprogramma niet voldoende was voor de complete ontwikkeling van het kind. Zodoende ontwikkelde hij programma's die groepen jongeren mee namen de wildernis in om daar te werken aan persoonlijke- en groepsontwikkeling. Het avontuur zette de leerlingen aan tot dingen die ze nooit voor mogelijk hadden gehouden. Er werden onafhankelijke scholen opgericht om deze programma's te faciliteren en de latere wereldwijde Outward Bound-beweging vond hier zijn start.

OUTWARD BOUND

Adventure-educatie is ontstaan uit deze

FOTO: ALIEN ZONNENBERG

Samen ervaren op de studiedag

Outward Bound-beweging toen Jerry Pieh in 1971 Project Adventure inc. oprichtte. Vanwege de lengte van de Outward Bound-programma's en de daarmee gemoeide kosten kreeg Jerry het idee dat veel jongeren hier niet meer aan mee konden doen. Wat hem zeer speet omdat hij uit ervaring wist wat voor positieve impact deze programma's op mensen hadden. Hij vond de oplossing voor dit dilemma: Bring the Adventure Home!

Hij paste de Outward Bound-programma's aan en bracht de filosofie in, in de traditionele schoolsetting. Hij ontwikkelde een curriculum dat door opgeleide mensen in de reguliere lessen gegeven kon worden.

GEMEENSCHAPPELIJKE ACTIVITEIT

De methodieken gebruikt in het curriculum gaan uit van gemeenschappelijke activiteit. De ene persoon is avontuurlijker ingesteld dan de andere, maar er zijn gemeenschappelijke onderliggende processen. Een avontuur volgt vaak stappen, zoals moeilijkheden of falen aan het begin, stribbelingen, een kans of probleem, de rol van een collega of mentor, een climax waarbij een individu of groep voor een flinke uitdaging komt

R BOEKEN**LICHAMELIJKE OPVOEDING
IN EEN KRACHTIGE
LEEROMGEVING**

Bob Madou, Peter Iserbyt en Daniël Behets (red.)
2007, ACCO, Leuven/Voorburg

In dit deel 24 van de reeks *Praxis bewegingsopvoeding* staan twaalf hoofdstukken die laten zien hoe je leerlingen kunt laten leren in een krachtige leeromgeving. Dit is overigens wel een opdracht voor zowel de docent als de leerling. Een krachtige leeromgeving heeft de volgende kenmerken: heterogeniteit; facilitaire inbreng van docenten richting leerlingen; levens-echte situaties en toegang tot alle kennisrijkdom in de maatschappij. Tevens is ze gestoeld op vier componenten: vraagsturing, samenwerkend leren, competenties, processturing. De concrete

invulling van een krachtige leeromgeving kan per school verschillen. En niet alleen per school. Het zal dus niet verbazen dat in dit boek leren als een actief, betekenisvol en doelgericht proces wordt neergezet waarbij de leerling een centrale rol heeft. Het leren en de krachtige leeromgeving worden in het eerste hoofdstuk beschreven. Verder laten de verschillende auteurs uit Vlaanderen aan de hand van diverse vormen van bewegen en met gebruik van diverse leermiddelen zien hoe leren in een krachtige leeromgeving tot stand komt. Van enkele daarvan een voorbeeld. De maxitrampoline kan in een reeks van zes lessen worden gebruikt om te komen tot samenwerkend leren. In dit artikel leest u de periodeplanning en de uitgeschreven lessen. Alle hulpmiddelen als kijk- en taakwijzers

en een zelfevaluatieformulier voor samenwerken zijn bijgevoegd. Voor wie dat wil is er een normering van sprongen. Naast bewegingsdoelen komen ook sociale, cognitieve en emotionele doelen aan bod. Ook de docent en partners geven feedback. (Jimi Gantois en Anabel Wanzele.)

Het leren van spel wordt over het algemeen gedaan via een techniekgerichte aanpak. Helaas denken vele collega's nog dat op deze wijze een spel het best kan worden aangeleerd. Onderzoek (Turner, 2001) heeft aangetoond dat succesvol zijn in een spel te maken heeft met het beheersen van spelcompetenties; weten waarom je bepaalde dingen wel en andere weer niet dient te doen. Dit heeft vaak te maken met tactische principes. Aan de hand van spelvoorbeelden wordt uitgelegd hoe daarmee kan worden gewerkt. (Hilde Leysen.)

In samenwerken als doel en als middel om te leren wordt in soms wat te uitgebreid taalgebruik uitgelegd hoe efficiënte samenwerking in de les kan uitgroeien tot intentioneel samenleren. Hierin heeft de docent een belangrijke rol. Ook wordt het belang van de evaluatie niet

vergeten. Daarin is het doen van uitspraken over de kwaliteit van de samenwerking best lastig. Hier moet de docent dus duidelijk omschrijven wat hij daaronder verstaat. En dat moet in termen van uiterlijk waarneembaar gedrag, want dat is ook voor de leerlingen helder. (Peter Iserbyt.)

Er zijn voorbeelden van werken met alternatieve materialen als petflessen en cementkuipen als percussie-instrumenten; Gaelic football als tegenhanger voor de traditionele spelsporten; ultimate frisbee in zeven lessen; vallen en opstaan; de elektronische leeromgeving met zijn verschillende functies.

De laatste twee hoofdstukken zijn van een iets andere aard. Er is onderzoek gedaan naar of en hoe docenten werken met kijkwijzers; wat ze ervan weten; of ze ze zelf kunnen maken. Docenten staan er in het algemeen zeer positief tegenover. Een kijkwijzer is echter geen doel op zich, maar een zinvol leermiddel en zo dient het ook te worden gebruikt. (Bob Madou.)

Het laatste hoofdstuk breekt een lans voor gezondheidsbeleid op school en als deel daarvan gezondheidsbevorderende lichamelijke opvoeding. Daarbij moeten we niet denken aan meer uren LO, maar aan een kwalitatieve invulling. Ook moet niet eenzijdig de aandacht worden gericht op sportparticipatie, want dat is slechts één aspect van de actieve leefstijl. (Jan Seghers.)

Al met al een aardig boek met veel voorbeelden voor de praktijk.

Hans Dijkhoff

te staan en uiteindelijk een overwinning en een oplossing of een blijvende verandering. Avontuur is niet wat je doet het is hoe je het doet en wat je leert.

Door de ondersteunende principes van Challenge by Choice en het Full Value Contract halen de deelnemers het beste in zichzelf en anderen naar boven. De op ervaringsleer gestoelde activiteiten stimuleren begrip voor elkaar en scheppen onderlinge verbondenheid. Dit resulteert in betere prestaties in het klaslokaal, op de werkvloer en in de maatschappij.

MISSIE

Het is vandaag de dag de missie van Project Adventure NL om kennis en ervaring op het gebied van Adventure-educatie door te geven. Het middel van Adventure-educatie, de zogenaamde Adventure Games, geven de gymdocent al snel de mogelijkheid om te experimenteren met het op een avontuurlijke manier aanbieden van activiteiten. Andere trainingen van Project Adventure gaan dieper in op de filosofie achter Adventure-educatie en leiden tot de kennis om zelf Adventure programma's te ontwikkelen en uit te voeren. Wat ons betreft een must voor elke gymdocent.

Correspondentie: waldo@projectadventure.nl

Stiller Sporten...? Het kan!

- Gehoorverlies
- Oorsuizen
- Hoofdpijn
- Vermoeidheid
- Stemproblemen

zijn het gevolg van lawaai en nagalm in de sportzaal waar u les geeft!

Vraag ons om een vrijblijvend advies, geluidsmetingen en/of een oplossingsvoorstel.

Want uw gehoor moet nog een tijd mee!

Sportzalen met akoestische plafond- en wandpanelen van Ecophon®

Ecophon®

Biezeveld 3
5531 BX Bladel
Tel.: 0497 - 387 005
Fax: 0497 - 387 528
info@acour.com
www.acour.com

Acour LawaaiBESTRIJDING b.v.
Initiatiefnemer van
www.Stille-Sportzaal.nl

TRENOMAT SCHEIDINGSWANDEN

De jongste generatie zaalscheidingen
Trenomat Acoustic®

- Geluidsreductie en geluidsabsorptie in alle zaaldelen door akoestisch wandmateriaal!
- Ook voor renovatie en verbeteren van de akoestiek in bestaande accommodaties!

TRENOMAT
DE GRAAF EN VAN STIJN BV

De Graaf en van Stijn BV
Postbus 32
2420 AA Nieuwkoop
Tel: (0172) 57 97 20
Fax: (0172) 57 26 70
www.trenomat.nl
info@trenomat.nl

Al 40 jaar gespecialiseerd in nieuwbouw & onderhoud

REDEN 251

JE CARRIÈRE HEEFT OOK BEWEGING NODIG.

VERKORTE OPLEIDING FYSIOTHERAPIE

Heb je al een basis in het vakgebied van de bewegende mens? Bij Hogeschool Utrecht heb je de mogelijkheid om de opleiding Fysiotherapie in verkorte vorm te volgen. Een groot deel van het compacte studieprogramma wordt gegeven in de middag- en avonden, dus je kunt de opleiding combineren met een parttime baan.

Kom naar de informatie-avond op:
maandag 14 april 2008, aanvang 19.30 uur.
Locatie: Bolognalaan 101, 3584 CJ Utrecht.

Bel voor meer informatie en de specifieke toelatingseisen
(030) 258 53 33 of kijk op www.hu.nl

REDEN GENOEG

 **HOGESCHOOL
UTRECHT**

ACTIE NIEUW bij SIDIJK

Heeft u iets te vieren ...?
Jubileum, Sportdag of Slotfeest

Wij hebben voor u de materialen
SUPERCOOL ... Click & Go !

AIRFUN

Huur nu onze
AIRFUN AANHANGER
met **VIER** artikelen
voor slechts € 250
CLICK & GO

Springkussen of Klimwand
Tumblingbaan of Airvlak
Flikflakker of Creaqbus
Bobslee of Doelschietwand

Bel voor Info: 0348-444879
of bel SIDIJK: 0566-625700

Maakt van beweging een feest!

Science, géén fiction

Professionele coaching- en analysesoftware

en de bijbehorende hardware.

Video in de les, Video in mijn les?

Kost mij dat niet te veel tijd? Kunnen leerlingen zelfstandig met video werken? Hoe oud moet je zijn voor effectieve video feedback? Waarom zou ik dat in mijn lessen doen? Kan ik ook voorbeelden afspelen? Mijn school kan dat nooit betalen! Kan ik plaatjes en tekeningen over de video heen leggen? Hoef ik nooit meer een tape heen en weer te spoelen? Kan ik elk moment van de les achteraf vastleggen?

Kan ik gelijktijdig opnames maken en afspelen???
Dus ik kan met één leerling kijken terwijl de anderen door oefenen en opgenomen worden...en dát zie ik dan ook? Altijd? Dat geloof ik niet.

siliconCOACH timeWARP 2

Dat is misschien wel handig

Neem contact op.

Distributie Nederland, België en Duitsland: Visualcoach, Karolusgulden 20, 2353TA Leiderdorp
servicelijn: +316 41767989, info@visualcoach.nl, www.visualcoach.nl

WWW.VISUALCOACH.NL

- Exclusieve producten uitsluitend bij **SPORT-THIEME**
- Meer dan 10.000 artikelen
- 14 dagen teruggavenrecht
- Lage verzendkosten

Sport-Thieme is lid van de Thuiswinkel-organisatie

Meer dan **300** pagina's!

Nu bestellen: **0297-807877**

SPORT-THIEME

Schoolsport · Sport in verenigingen · Fitness · Therapie
Sport-Thieme bv · 3641 RP Mijdrecht · www.sport-thieme.nl
Telefoon: 0297-807877 · Fax: 0297-807878 · info@sport-thieme.nl

De grote gratis!

catalogus

Alle onder één dak:

- Ballen
- Balspeel toestellen
- Tafeltennis
- Atletiek
- Onderwijs- en leermiddelen
- Gezond sporten
- Starten, meten, markeren
- Sportplaats inrichting
- Zwembenodigheden
- Fitness, krachtsport, boksen
- Turnen, kinderturnen
- Trampoline, klimmen
- Gymnastiek, aerobic, ballet
- Bewegingstherapie
- Vrijtijdsspellen

R ► GELEZEN

**FITNESSBEOEFENAARS
ONDER DE LOEP**

In opdracht van VWS vindt ieder jaar onderzoek plaats naar het beweeggedrag van Nederlanders.

De fitnessbranche groeit en heeft ondertussen ongeveer twee miljoen beoefenaars. Het is een sport voor vrouwen, jong volwassenen en hoger opgeleiden. Als belangrijke motieven gelden gezondheid en een strak lichaam. Plezier en sociale contacten zijn van minder belang. Het aantal blessures is gering en 72% van de deelnemers voldoet aan de combi-norm, dat wil zeggen aan de fitnorm of de Nederlandse Norm Gezond Bewegen. *Sportgericht nr. 4/5 2007*

**'HOU ZE EEN VETTE WORST
VOOR, DAN GEDRAGEN ZE
ZICH WEL'**

In Rotterdam is de verwachting dat over tien jaar iedere school een brede school is. Op brede scholen, waarin samengewerkt wordt met welzijn, sport, cultuur en andere instellingen, nemen de ontwikkelkansen van leerlingen toe en worden sociaal-economische achterstanden minder. Brede scholen hebben een flexibel team nodig en de leraren moeten vraag-gestuurd willen werken. Als leerlingen het naar hun zin hebben op school, dan komt dit ten goede aan hun leergedrag.

Meer info:
www.bredeschool.nl
Het onderwijsblad november 2007

**'KWALITEIT BELANGRIJKER
DAN SALARIS VOOR STATUS
LERAARSHIP'**

Het adviesbureau McKinsey heeft de beste onderwijssystemen ter wereld met elkaar

vergeleken. In landen die hoog scoren, zoals Finland, Singapore en Zuid-Korea, vindt een strenge selectie plaats aan de poort van de lerarenopleiding. Alleen de beste universitair opgeleide studenten worden toegelaten. De opleiding is zeer gewild en het beroep van leraar heeft een goed imago. Gevolg: geen lerarentekort en de beste leraren. Ook is er in deze landen veel aandacht voor de professionele ontwikkeling van de leraar, zoals nascholing en coaching. De resultaten van het onderzoek zijn te vinden in het rapport 'How the world's best performing school systems come out on top'. Meer info: www.avs.nl

**VASTGESTELDE TUSSEN-
NIVEAUS EN VERPLICHTE
EINDTOETS BASISONDER-
WIJS**

De Expertgroep Doorlopende Leerlijnen Taal en Rekenen stelt in haar eindrapport dat de kerndoelen veel concreter beschreven moeten worden. Daarnaast moet er vaker toetsing plaatsvinden. Meijerink, voorzitter van de Expertgroep stelt: 'we respecteren de vrijheid van scholen en de ruimte voor leerkrachten, maar de autonomie van scholen kent grenzen.' Voor taal en rekenen/wiskunde heeft de Expertgroep niveaubeschrijvingen gemaakt. De vier referentieniveaus worden gebruikt bij overgangen tussen en binnen schooltypen. De rapportage 'Over drempels met taal en rekenen' kan worden gedownload via

www.avs.nl
werkgeverszaken
onderwijs & leerlingzorg
kwaliteit
of via www.taalenrekenen.nl
Kader Primair februari 2008

**VIER OP DE TIEN DOCEN-
TEN MOGEN NIET OP
CURSUS**

Leraren willen zich scholen, maar krijgen regelmatig geen permissie van hun directie. Redenen hiervoor zijn: gebrek aan geld, lesuitval en tekort aan invallers. Dit is gebleken uit een panelenquête onder 3155 AOb-leden, uitgevoerd door ITS Nijmegen. Het scholingsfonds, zoals voorgesteld in het Actieplan Leerkracht, kan op veel belangstelling rekenen. Het volgen van masteropleidingen lijkt populair te worden. *Het onderwijsblad januari 2008*

**'DE BOODSCHAP LUIDT:
WEES SPORTIEF, DOE MEE!'**

De Nationale Sportweek is van 28/03 t/m 05/04 en vindt voor de vijfde keer plaats. Evenals bij de vier eerste edities heeft iedere dag een thema. De bekendmaking van de sportiefste school vindt op donderdag 3 april plaats. De week biedt veel kansen om kennis te maken met allerlei sporten. Meer info: www.nationale-sportweek.nl
Sportlokaal februari 2008

**GEZONDE LEEFSTIJL
LEVERT 14 JAAR EXTRA OP**

Volgens Brits onderzoek onder 20.000 mensen kan door te bewegen, niet teveel alcohol te drinken, voldoende fruit en groente eten, niet te roken het leven 14 jaar verlengen. De deelnemers aan het onderzoek waren alle-

maal tussen 45 en 79 jaar en hadden bij de start in 1993 geen kanker of hartproblemen. Mensen die geen enkele richtlijn volgden, hebben vijf keer meer kans om een hartaanval te krijgen dan wie ze allemaal opvolgt. De kans op kanker blijkt ook groter bij een ongezonde leefstijl. *Sport FM februari 2008*

**'U BENT DE NACHTMERRIE
VAN ELKE SCHOLIER'**

Op de site 'beoordeelmijnleraar.nl' kunnen leerlingen sinds een paar maanden een oordeel geven over hun leraren. De site is in het leven geroepen door een marketingman en internetondernemer. Officieel is het doel van de site om leerlingen een stem te geven. Als leraren een positieve beoordeling krijgen hebben ze er meestal weinig problemen mee. Anders is dat voor leraren die onderaan de lijst staan. Op de site worden leraren met naam, vak en school genoemd, hetgeen een inbreuk is op de privacy. Toch lijkt het moeilijk om de site aan te pakken. In het buitenland hebben juridische stappen nog geen succes gehad. *Het onderwijsblad februari 2008*

STUDIEDAG SPECIAAL ONDERWIJS

Thema: 'Haal goud in het speciaal onderwijs'
 Wanneer: 14 mei 2008
 Waar: Academie voor Lichamelijke Opvoeding,
 Amsterdam

Hoe haal je het beste uit je leerlingen, hoe herken je talent, waar kan je deze leerlingen naar verwijzen en hoe kan je dit proces als docent ondersteunen? Hoe creëer je als docent de beste omgeving danwel randvoorwaarden waardoor leerlingen het beste uit zichzelf kunnen halen? Ook bij sporten met een beperking kan, met de juiste ondersteuning, de top worden behaald. Haal goud in het speciaal onderwijs!

Programma:

8.45-9.30 uur	Ontvangst deelnemers
9.30-10.30 uur	Opening, keynote spreker(s)
10.45-12.15 uur	Eerste ronde
12.15-13.15 uur	Lunch
13.15-14.30 uur	Tweede ronde
14.30-15.00 uur	Pauze
15.00-16.15 uur	Derde ronde
16.30-17.30 uur	Borrel
17.30-18.30 uur	Optioneel buffet

Er wordt op dit moment hard gewerkt aan het inhoudelijke programma. Houd de website kvlostudiedagen.nl in de gaten voor het volledige programma en sprekers.

R ► AGENDA**NEGENDE KVLO GOLFTROPHY****Uitnodiging KVLO Golftrophy (voor handicapspe-
lers) op zaterdag 14 juni 2008**

In *Lichamelijke Opvoeding 2* heeft u kunnen lezen hoe de organisatie van de KVLO Golfwedstrijden er dit jaar uit ziet. Op 14 juni vindt de wedstrijd plaats voor de golfers onder de KVLO-leden in het bezit van een officiële EGA handicap (36 of lager):
 De KVLO Golftrophy.

Bij deze nodigen wij alle handicapspelers van harte uit zich in te schrijven voor de negende KVLO Golftrophy op zaterdag 14 juni 2008 op golfbaan het Naarderbos.

Inschrijven is alleen mogelijk via www.schoolen-sport.nl à KVLO Golfwedstrijden à inschrijving.

Op deze website vindt u tevens alle verdere informatie met betrekking tot dit evenement. Denk hierbij aan tijden, routebeschrijving, spelregels, diner etc.

Inschrijven is mogelijk tot en met 30 april 2008. Plaatsing gebeurt op volgorde van inschrijving (we kunnen 88 personen plaatsen). Na ontvangst van uw inschrijving ontvangt u nadere informatie omtrent o.a. betaling van het inschrijfgeld. De inschrijving is definitief na ontvangst van het inschrijfgeld. Zoals ook te lezen was, vinden op dinsdag 16 september de wedstrijden voor de GVB-spelers en de leden die nog niet in het bezit zijn van het GVB plaats. Deze wedstrijden noemen we vanaf dit jaar de KVLO-NGF Talententrophy (GVB spelers) en de KVLO-NGF Beloftentrophy (voor 'niet' golfers). Nadere informatie omtrent de wedstrijden op 16 september volgen in het blad van 16 mei.

CONGRES LOKALE ALLIANTIES SCHOOL EN SPORT

Datum: 16 april

Informatie: conferences@arko.nl, tel.: 030 602 8095

KVLO .nl

Inloggen op MijnKVLO (het ledendomein met veel praktijkinformatie) kunt u met uw lidnummer. Abonnees op het blad zijn geen lid.

U vindt uw lidmaatschapsnummer op de adressticker in het folieomslag. Als extra service hebben we in de jaarlijkse inhoudsopgave bij Lichamelijke Opvoeding14 (2007) een format afgedrukt waarop u uw nummer kunt noteren en daarna, met eventueel gewijzigd wachtwoord kunt bewaren.

Meer dan 4000 collega-leden ontvangen een aantal keer per maand de *e-mail-nieuwsbrief*. Wilt u ook frequent op de hoogte gehouden worden van alle ontwikkelingen? Eerst inloggen en dan naar <http://www.kvlo.nl/sf.mcgi?537> surfen om u op te geven! Opzeggen kan hier ook!

Alle informatie over de KVLO *studiedagen* is nu te vinden via www.kvlostudiedagen.nl.

Correspondentie: webmaster@kvlo.nl

Voorjaarsvergadering 2008

De 146ste Algemene Voorjaarsledenvergadering van de KVLO zal gehouden worden op vrijdag 16 mei in Atlantic Hotel Kijkduin-Den Haag. De afdeling 's-Gravenhage e.o. die haar 125-jarig jubileum viert, heeft de organisatie op zich genomen.

Tijdens de openbare vergadering zullen Sander Dekker, wethouder Onderwijs, Jeugdzaken en Sport te Den Haag en Marcel Sturkenboom, directeur Sport NOC*NSF ingaan op het versterken van bewegen en sport voor de jeugd in en rond de school.

Dagindeling

09.45 uur	Ontvangst.
10.15 - 12.15 uur	Huishoudelijke Vergadering.
12.15 - 13.45 uur	Aperitief en lunch.
14.00 - 16.00 uur	Openbare Vergadering: 1 Gert van Driel: Opening en introductie door de voorzitter. 2 Sander Dekker: Den Haag Beweegt. 3 Marcel Sturkenboom: Jeugdsport in relatie tot Schoolsport. Discussie met inleiders.
16.00 - 17.00 uur	Receptie i.v.m. het afscheid van Aernout Dorpmans, stafmedewerker school en sport.

Voorlopige agenda van de huishoudelijke vergadering:

- 1 Opening.
- 2 Mededelingen.
- 3 Notulen Wintervergadering (LO 2, pag. 37 e.v.).
- 4 Voorstel hoofdbestuur:
Het hoofdbestuur stelt voor het beleidsplan 2008-2012 vast te stellen.
- 5 Jaarrekening 2007.
 - a) Rekening en verantwoording 2007 (deze is in bezit van de afdelingsbesturen).
 - b) Decharge bestuur.
- 6 Jaarverslag 2007.
De verkorte versie staat in dit blad. Het volledige jaarverslag is in bezit van de afdelingsbesturen en staat op www.kvlo.nl achter MijnKVLO.
KVLO leden kunnen het volledige jaarverslag opvragen bij het bureau.
- 7 Rondvraag.
Schriftelijke vragen zullen eerst worden behandeld.

- 8 GO-zaken; diverse CAO's.
- 9 Besprekpunten:
 - Project regionale positionering.
- 10 Sluiting.

Als vertegenwoordiger van uw afdeling krijgt u eersteklas treinkosten vergoed en vrijstelling van uw school.

GYMLES HOEFT NIET TE VERVALLEN

In Friesland zijn volgens christelijke basisscholen te weinig bevoegde groepsleerkrachten voor bewegingsonderwijs. Dit heeft 150 christelijke scholen uit protest tegen de bevoegdheidswijziging doen besluiten een maand lang de gymlessen te laten vervallen als de leraar hiervoor niet bevoegd is. Trouw kopte op 3 maart: 'Gymles vervalt op Friese basisscholen'. Het hoofdbestuur heeft als reactie direct een persbericht doen uitgaan met als aanhef: 'Gymles hoeft niet te vervallen'. De inhoud van het persbericht richtte zich op wat scholen wel kunnen doen om te zorgen dat kinderen goede lessen bewegingsonderwijs krijgen. Dat is proactief beleid voeren op het (gezamenlijk) aanstellen van een vakleraar/combinatiefunctionaris of een groepsleraar/vakspecialist die de Leergang Pabo heeft gevolgd of volgt. Er worden er voldoende opgeleid op de beide pabo's in Leeuwarden. Persbericht zie: www.kvlo.nl.

KINDEREN SPELEN TE WEINIG BUITEN

Vrijwel alle ouders van kinderen van 4 tot en met 14 jaar (score: 8.3) vinden het belangrijk dat hun kinderen buitenspe- len omdat zij dat goed vinden voor de sociale (67%), emotionele (62%) en lichamelijke ontwikkeling (59%). Dit staat in schril contrast met de mate waarin de kinderen daadwerkelijk buitenspelen: maar liefst een derde van de ouders vindt dat hun kinderen te weinig buitenspelen. Dat toont een onderzoek aan dat in opdracht van Jantje Beton is uitgevoerd door onderzoeksbureau TNS NIPO. De top vijf van oorzaken dat kinderen niet buitenspelen zijn: tv/computer (53%), er zijn geen kinderen in de buurt om mee te spelen (22%), onveilige verkeerssituatie (18%), onvoldoende speelplekken (14%), onvriendelijke leeftijdgenootjes (11%).

PEDAGOGISCHE FACTOR BSO

Cees Klaassen (Radboud Universiteit Nijmegen) heeft de pedagogische aspecten van de buitenschoolse opvang onderzocht (LPC-onderzoek). Hij heeft een checklist ontworpen met pedagogische aspecten. De leidster vervult hierin een cruciale rol. De kwaliteit van de opvang valt of staat met haar vermogen tot pedagogische sensibiliteit en pedagogisch adequaat reageren. De praktische en organisatorische kanten van de opvang zijn veel minder een kwaliteitsaspect, terwijl daar juist erg veel aandacht naar uit gaat.

LEERMIDDELENKRANT LEEFSTIJL

In januari 2008 is bij de SLO de Leermiddelenkrant 'Actieve en gezonde leefstijl' verschenen voor het primair onderwijs. Dit informatieve blad bevat een overzicht van leermiddelen, thematisch lesmateriaal, publicaties, websites en tijdschriften op het gebied van voeding en beweging. Voor vakleraren LO en combinatiefunctionarissen die op zoek zijn naar informatie een handig overzicht. Zie: leermiddelenplein.nl

Descol sportvloeren

Pulastic Face-lift/Revitalisatie Uw oude sportvloer is veel geld waard

Elke sportvloer is na jaren intensief gebruik toe aan een opknapbeurt. B.V. Descol Kunststof Chemie, marktleider op het gebied van polyurethaan binnensportvloeren voor alle sporten en accommodaties, biedt twee aantrekkelijke oplossingen om een bestaande sportvloer weer in topconditie te krijgen. Een uitstekend en betaalbaar alternatief voor complete vervanging.

Faceliften

Faceliften is al jarenlang een succesvolle manier om een bestaande sportvloer te voorzien van een nieuwe toplaag. Na deze behandeling is de vloer sterker dan tevoren, voldoen de oppervlakte-eigenschappen weer aan de huidige normen en ziet de vloer er weer als nieuw uit. Simpel, doeltreffend en kostenbesparend.

Revitaliseren

Revitaliseren is een bewezen methode om een oude sportvloer kwalitatief op te waarderen door een aanvullend systeem over de bestaande vloer aan te

brenge. Dit resulteert er niet alleen in dat de top weer aan de eisen voldoet, maar maakt het mogelijk om een oude klasse 3 vloer op te waarderen naar een klasse 2 of zelfs een klasse 1 vloer, tegen aanzienlijk minder kosten dan bij een gehele vervanging van de sportvloer.

Een 'nieuwe' vloer voor vele extra jaren sportplezier

Het resultaat van beide methoden mag er zijn: een Pulastic sportvloer die weer jaren meegaat en voldoet aan alle eisen van zowel sporter als exploitant. Tevens heeft u in beide gevallen de mogelijkheid te kiezen voor een nieuwe kleur. Graag beoordelen wij eerst voor u de staat van uw huidige vloer en informeren wij u nader over de specifieke voordelen van beide methoden.

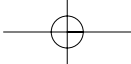
Meer weten?

Bel 0570 62 07 44 of kijk op www.descol.nl. Descol is sinds 1965 marktleider in de ontwikkeling, productie en installatie van topkwaliteit sportvloeren.

B.V. Descol Kunststof Chemie
Duurstedeweg 33007, Postbus 420, 7400 AK Deventer
Tel: 0570 62 07 44, Fax: 0570 60 84 93, Internet: www.descol.nl

PULASTIC®

Werkweeken Elba & Zweden

Watersportweek Elba

Wie wil nu niet een watersportprogramma met een 'mooi-weer garantie'. Op het vakantie-eiland Elba bieden we een afwisselend programma met onder andere surfen, zeilen en kayakken.

Prijs per leerling vanaf € 299,00 all inn

Outdoorweek Zweden

Zoek je net iets anders dan de Ardennen dan bieden de ongerepte en uitgestrekte bossen en heuvels in Zweden ongekende mogelijkheden voor een optimale outdoorbeleving.

Prijs per leerling vanaf € 299,00 all inn

Voor meer informatie
of boekingen
bel 010-4550801

Of kijk op onze website
www.juventa.nl

Zeil/watersport- en actiefkampen

Locaties

Camping Port Zélande / Grevelingenmeer
Camping de Schotsman / Veerse Meer
Camping de Potten / Sneekermeer
Outdoorcentrum Kotterbos / Almere

Verblijf

4- tot 6-persoons bungalowtenten

Prijzen per leerling / per tent

Actiefkampen vanaf € 55,00
Zeil/watersportkamp vanaf € 65,00
Tentverhuur Midweek vanaf € 100,00

Wintersport

Vraag nu nog een offerte aan voor het seizoen 2007/2008 of reeds voor het seizoen 2008/2009!

Landen

Oostenrijk en Frankrijk

Prijzen per leerling

9-daags arrangementen vanaf € 345,00

Outdoor & Adventure Ardennen

Activiteiten

Raften, kanoën, mountainbiken, abseilen, challengeparcours, tokkelen etc.

Verblijf

Groepshuizen, bungalows, tenten, bivak

Prijzen per leerling

2-daagse vanaf € 99,00
3-daagse vanaf € 139,00
4-daagse vanaf € 159,00
5-daagse vanaf € 195,00

